

Kompletterande författningsförslag avseende Utbetalningsmyndigheten

Regeringen gav den 3 mars 2022 en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag och vidta nödvändiga åtgärder i syfte att förbereda och genomföra bildandet av en ny myndighet, Utbetalningsmyndigheten (dir. 2022:8). Myndighetens uppgift är bl.a. att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. I samband med att propositionen Utbetalningsmyndigheten (prop. 2022/23:34) presenterades tydliggjorde regeringen att ett av de allvarligaste hoten mot välfärden är organiserad brottslighet som utnyttjar systemen för sin egen vinning samt att statens förmåga att bekämpa välfärdsbrott därför behöver förbättras avsevärt. Inrättandet av Utbetalningsmyndigheten är ett viktigt steg i riktning för att kunna motverka fusk och bidragsbrott.¹

I utredarens uppdrag ingår bl.a. att föreslå hur en förordning med instruktion för Utbetalningsmyndigheten bör utformas samt att lämna nödvändiga författningsförslag med anledning av inrättandet av myndigheten, i den mån det finns behov av detta utöver de förslag som bereds i Regeringskansliet med anledning av betänkandet Kontroll för ökad tilltro – en ny myndighet för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen (SOU 2020:35).

Utredaren lämnade den 24 februari 2023 i enlighet med direktiven in budgetunderlag och verksamhetsplan för 2024–2026 samt förslag i form av bl.a. en förordning med instruktion för Utbetalningsmyndigheten och de övriga författningsförslag som är nödvändiga för att den nya myndigheten ska kunna fullgöra sina uppgifter på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Förslagen

¹ <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/12/utbetalningsmyndigheten-inrattas-for-att-minska-fusk-och-bidragsbrott-i-valfardssystemen/>

kompletterar de författningsförslag som lämnas i propositionen Utbetalningsmyndigheten som riksdagen beslutat om den 21 juni 2023 och de förordningar som regeringen beslutat om den 22 juni 2023. Kompletteringarna är, som framgår av de underlag som utredningen lämnade in till regeringen den 24 februari 2023, nödvändiga för att säkerställa att Utbetalningsmyndigheten och dess verksamhet ska kunna generera de effekter som förväntas som en följd av reformen. Kompletteringarna innebar i huvudsak dels vissa justeringar i de förslag regeringen lämnade i propositionen Utbetalningsmyndigheten och i de förslag som bereddes inom Regeringskansliet vid tidpunkten för inlämnandet av kompletteringarna, dels att nya bestämmelser föreslogs.²

Regeringskansliet har därefter bett utredningen att på nytt lämna in förslagen med vissa smärre förtydliganden av motiveringarna. Utredningen överlämnar därför denna promemoria som komplement till tidigare ingiven promemoria. Regeringskansliets efterfrågade förtydliganden har i alla väsentliga avseenden tillgodsetts.

² Se Utbetalningsmyndighetens budgetunderlag 2024–2026 samt promemorian Författningsförslag med anledning av Utbetalningsmyndighetens inrättande.

Innehåll

1	Författningsförslag.....	5
1.1	Förslag till lag om ändring i lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.....	5
1.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystem.....	8
1.3	Förslag till förordning om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.....	10
1.4	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2023:462) om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten.....	11
1.5	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2023:463) om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.....	12
1.6	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2023:461) med instruktion för Utbetalningsmyndigheten.....	14
1.7	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2016:775) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet.....	15
2	Utökad uppgiftsskyldighet och rätt att meddela föreskrifter.....	17
2.1	Uppgifter av betydelse för administrationen av systemet med transaktionskonto.....	17

2.2	Uppgifter av betydelse för dataanalyser och urval	20
2.3	Sekretessgenombrott för återkoppling på underrättelser	29
2.4	Rätt att meddela föreskrifter	39
3	Konto- och värdefacksystemet.....	43
4	Utbetalningsmyndighetens uppgiftsskyldighet i förhållande till Kronofogdemyndigheten	45
5	Behandling av personuppgifter	55
6	Utbetalningsmyndighetens roll i det brottsförebyggande arbetet	67
7	Samlad dataskydds- och integritetsbedömning.....	77
8	Författningskommentar	87
8.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten	87
8.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystem	92

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten

dels att 2 och 3 §§ och rubriken närmast före 2 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 11 och 12 §§, och närmast före 11 och 12 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

**Uppgifter av betydelse för
*utbetalningar via systemet med
transaktionskonto***

**Uppgifter av betydelse för
*administrationen av systemet
med transaktionskonto***

2 §¹

De myndigheter vars utbetalningar ska administreras via systemet med transaktionskonto enligt lagen (2023:454) om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten ska lämna de uppgifter till Utbetalningsmyndigheten som den behöver för att administrera *utbetalningarna*.

De myndigheter vars utbetalningar ska administreras via systemet med transaktionskonto enligt lagen (2023:454) om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten ska lämna de uppgifter till Utbetalningsmyndigheten som den behöver för att administrera *systemet med transaktionskonto*.

¹ Senaste lydelse 2023:456.

3 §²

Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och arbetslöshetskassorna ska lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten om

1. beslut som rör ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd, 1. beslut som rör ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd samt de omständigheter som rör ett sådant beslut,

2. kontaktuppgifter för fysiska och juridiska personer som omfattas av ett beslut om ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd samt uppgivna kontaktpersoner och ombud, och

3. arbetsgivare, intygsgivare, kontaktperson, sökande och kontaktuppgifter till dessa, i de fall uppgifterna gäller arbetsgivarintyg.

Arbetsförmedlingen ska även lämna uppgifter om leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen samt företrädare, kontaktpersoner och kontaktuppgifter för dessa.

Arbetslöshetskassorna ska även lämna uppgifter om ägande, ledningsuppdrag och annat engagemang i en näringsverksamhet som sökanden har lämnat vid en anmälan om arbetslöshet samt identifikations- och kontaktuppgifter för näringsverksamheten.

Återkoppling på underrättelser

11 §

En statlig myndighet eller en arbetslöshetskassa som har mottagit en eller flera underrättelser om felaktiga utbetalningar från Utbetalningsmyndigheten ska på begäran av den myndigheten lämna uppgifter om

1. vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av en enskild underrättelse och resultatet av åtgärderna, samt

2. en enskild aktör, ett visst brottsligt tillvägagångssätt eller

² Senaste lydelse 2023:456.

andra oegentligheter som förekommer i flera olika under rättelser.

Uppgifter enligt första stycket 2 ska dock lämnas endast om Utbetalningsmyndigheten har ett särskilt behov av uppgifterna i sin verksamhet med dataanalyser och urval eller inledande och fördjupad granskning.

Rätt att meddela föreskrifter

12 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om verkställigheten av uppgiftsskyldigheten i 3–7 och 11 §§.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2024.

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystem

Härigenom föreskrivs att 3 a § lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystem ska följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §¹

Följande myndigheter ska, om de enligt annan författning har rätt att begära att få ta del av uppgifterna, få tillgång till uppgifter genom konto- och värdefackssystemet:

1. Skatteverket för att
 - utföra revision och annan kontrollverksamhet,
 - fullgöra Sveriges åtaganden att lämna upplysningar inom ramen för Sveriges deltagande i det administrativa samarbetet inom Europeiska unionen i fråga om beskattning eller andra avtal som medför en skyldighet att lämna upplysningar i skatteärenden, *och*
2. Kronofogdemyndigheten för att
 - utreda om någon har egendom som kan tas i anspråk för utmätning, kvarstad eller betalningssäkring,
 - utöva tillsyn över meddelade näringsförbud,
 - fullgöra Sveriges åtaganden vid gränsöverskridande unionsförfaranden i fråga om kvarstad på bankmedel i mål och ärenden av privaträttslig natur,
 - lämna upplysningar inom ramen för Sveriges deltagande i det administrativa samarbetet inom Europeiska unionen i fråga om informationsutbyte mellan medlemsstaternas socialförsäkringsinstitutioner.

¹ Senaste lydelse 2022:618.

*3. Utbetalningsmyndigheten
för att ta del av sådana uppgifter
som omfattas av 10 § lagen
(2023:456) om skyldighet att
lämna uppgifter till
Utbetalningsmyndigheten inom
ramen för fördjupad granskning.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2024.

1.3 Förslag till förordning om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelse

1 § I denna förordning finns bestämmelser som kompletterar lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Termer och uttryck i förordningen har samma betydelse som i den lagen.

Förordningen är meddelad med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen.

Rätt att meddela föreskrifter

2 § Utbetalningsmyndigheten får, efter att ha gett berörda myndigheter och arbetslöshetskassor tillfälle att yttra sig, meddela föreskrifter om verkställigheten av 3–7 och 11 §§ lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2024.

1.4 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2023:462) om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2023:462) om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten att det ska införas en ny paragraf 4 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 a §

Utbetalningsmyndigheten ska till Kronofogdemyndigheten lämna uppgift om belopp som ska betalas ut via systemet med transaktionskonto samt uppgift om vilken myndighet som har beslutat om utbetalningen, vad beloppet avser och betalningsmottagarens identitet. Uppgifterna ska bara lämnas om betalningsmottagaren har en skuld som ska drivas in av Kronofogdemyndigheten och beloppet som ska betalas ut kan antas bli föremål för utmätning.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2027.

1.5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2023:463) om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2023:463) om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten att 8 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

I uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval får det behandlas uppgifter som omfattas av 3–7 §§ lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.

I uppgiftssamlingen får det vidare behandlas uppgifter om

1. en fysisk persons identitet, medborgarskap, uppehållsrätt, bosättning, familjeförhållanden, adress och andra kontaktuppgifter samt uppgifter om ombud,

2. en juridisk persons identitet, säte, ägarförhållanden, firmatecknare och andra företrädare, kontaktpersoner samt kontaktuppgifter,

3. en utbetalning som avser en ekonomisk förmån, ett ekonomiskt stöd eller en återbetalning av ett överskott på skattekontot samt uppgifter om enskildas kontouppgifter,

4. företag och andra juridiska personer, företrädare och

Föreslagen lydelse

8 §¹

I uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval får det behandlas uppgifter som omfattas av 3–7 och 11 §§ lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.

I uppgiftssamlingen får det vidare behandlas uppgifter om urvalsträffar samt om resultatet av en inledande eller en fördjupad granskning enligt lagen (2023:455) om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar.

Om det är nödvändigt för att Utbetalningsmyndigheten ska kunna utföra dataanalyser och urval får myndigheten i uppgiftssamlingen också behandla

1. en annan uppgift som lämnas av en myndighet eller ett med myndighet jämställt organ, och

2. en uppgift av liknande slag som anges i första stycket som lämnas av en annan aktör.

¹ Senaste lydelse 2023:463.

huvudmän som finns i Bolagsverkets register,

5. skulder hos Kronofogdemyndigheten för företag och andra juridiska personer samt deras företrädare,

6. fastigheter, byggnader och lagfarter från fastighetsregistret, och

7. urvalsträffar samt resultatet av en inledande eller en fördjupad granskning enligt lagen (2023:455) om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar.

I uppgiftssamlingen får det även behandlas en uppgift av liknande slag som anges i första och andra styckena och som är nödvändig för myndighetens data-analyser och urval.

Denna förordning träder i kraft den 1 december 2024.

1.6 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2023:461) med instruktion för Utbetalningsmyndigheten

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (2023:461) med instruktion för Utbetalningsmyndigheten att det ska införas en ny paragraf 4 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 a §

Utbetalningsmyndigheten ska delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten.

Denna förordning träder i kraft den 1 april 2024.

1.7 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2016:775) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet

Härigenom föreskrivs att 2 § i förordningen (2016:775) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Myndigheter som är skyldiga att lämna uppgifter enligt lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet är Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Bolagsverket, Centrala studie-stödsnämnden, Ekobrottsmyndigheten när den bedriver polisiär verksamhet, Finansinspektionen, Fondtorgsnämnden, Försäkringskassan, Inspektionen för vård och omsorg, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tillväxtverket *och* Tullverket.

2 §²

Myndigheter som är skyldiga att lämna uppgifter enligt lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet är Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Bolagsverket, Centrala studie-stödsnämnden, Ekobrottsmyndigheten när den bedriver polisiär verksamhet, Finansinspektionen, Fondtorgsnämnden, Försäkringskassan, Inspektionen för vård och omsorg, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tillväxtverket, Tullverket *och Utbetalningsmyndigheten*.

Denna förordning träder i kraft den 1 april 2024.

² Senaste lydelse 2022:770.

2 Utökad uppgiftsskyldighet och rätt att meddela föreskrifter

2.1 Uppgifter av betydelse för administrationen av systemet med transaktionskonto

Utredningens förslag: De myndigheter vars utbetalningar ska administreras via systemet med transaktionskonto ska lämna de uppgifter till Utbetalningsmyndigheten som den behöver för att administrera systemet med transaktionskonto.

Skälen för utredningens förslag

Systemet med transaktionskonto

Systemet med transaktionskonto kommer att bestå av ett antal funktioner som ska inrättas stegvis. Dessa funktioner utgörs bl.a. av en e-tjänst där betalningsmottagare kan anmäla eller ändra uppgifter i sitt transaktionskonto och få en samlad överblick av sina utbetalningar från välfärdssystemen och skattekontot. Inom ramen för transaktionskontoregistrat behöver Utbetalningsmyndigheten också inrätta ett tillförlitligt och ändamålsenligt bankkontoregister för de utbetalningar som ska göras via systemet med transaktionskonto. Vidare ska Utbetalningsmyndigheten skapa funktioner som säkerställer att en utbetalning bara görs till ett bankkonto som tillhör mottagaren av en utbetalning. För det fall uppgift om bankkonto saknas behöver det finnas funktioner som skapar förutsättningar för myndigheten att på ett enhetligt sätt avgöra när en utbetalning kan ske på annat sätt än till ett bankkonto hos ett kreditinstitut, se 8 § lagen (2023:454) om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten. När samtliga för transaktionskontot

nödvändiga funktioner är inrättade ska Utbetalningsmyndigheten slutligen överta ansvaret för att genomföra de anslutna utbetalningarna. Detta ska ske senast från och med den 1 januari 2027.

De myndigheter vars utbetalningar ska administreras via systemet med transaktionskonto är skyldiga att lämna de uppgifter till Utbetalningsmyndigheten som den behöver för att administrera utbetalningarna, 2 § lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Bestämmelsen innebär att en berörd myndighet är skyldig att lämna samtliga uppgifter som Utbetalningsmyndigheten behöver för att administrera en utbetalning, exempelvis för att göra en utbetalning, jfr prop. 2022/23:34 s. 194. Även om uppgiftsskyldigheten inte förutsätter en uttrycklig begäran från Utbetalningsmyndigheten vid varje tillfälle för utlämnande så är det alltid den uppgiftsskyldiga myndigheten som slutligt avgör om och när vissa efterfrågade uppgifter kan lämnas ut.

Uppgiftsskyldigheten i 2 § lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten är knuten till Utbetalningsmyndighetens administration av utbetalningar. I Utbetalningsmyndighetens uppdrag att administrera transaktionskontot ingår ett flertal funktioner varav genomförandet av själva utbetalningarna endast är en av dessa. Så som bestämmelsen är utformad kan uppgiftsskyldigheten av de myndigheter som omfattas av den komma att betraktas som tillämplig enbart i anslutning till Utbetalningsmyndighetens administration av själva utbetalningarna. Uppfattningen om vad som ingår i begreppet administrationen av en utbetalning skulle kunna skilja sig åt mellan olika myndigheter. Det finns därför en risk för att bestämmelsen kan komma att tolkas alltför snävt. Uppgiftsskyldighetens nuvarande utformning med koppling till utbetalningarna omfattar således inte Utbetalningsmyndighetens hela uppdrag att hantera transaktionskontot. Myndigheten ska dessutom kunna ge service till mottagarna av utbetalningar i frågor som faller inom myndighetens verksamhetsområde. Servicen ska kunna ges på olika sätt och anpassat efter mottagarnas behov. Utbetalningsmyndigheten kommer att bygga upp sin verksamhet och bestämma de närmare formerna för detta. De uppgifter som behövs för att administrera utbetalningar kan skilja sig från vad som behövs för att i sin helhet administrera transaktionskontot, t.ex. för att kunna uppfylla nyss nämnda service-

tågande, vilket kan kräva information bl.a. om sättet för en utbetalning.

Utredningens förslag

Utredningen bedömer att Utbetalningsmyndighetens behov av information för att kunna utföra sina uppgifter kräver en bestämmelse som till sin utformning direkt anknyter till myndighetens uppdrag att *administrera transaktionskontot*, jfr. 2 § lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten. Det skulle härutöver bättre knyta an till begreppsanvändningen i t.ex. 2 och 6 §§ lagen (2023:457) om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten samt den nya bestämmelsen i 40 kap. 7 d § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). En enhetlig begreppsanvändning på området bidrar till trygghet och säkerhet vid tillämpningen av uppgiftsskyldigheten i fråga.

Enligt införandeprocessen kommer vidare Utbetalningsmyndigheten att överta det faktiska ansvaret att genomföra utbetalningar via transaktionskontot senast den 1 januari 2027. Myndighetens behov av att få tillgång till uppgifter om de utbetalningar som ska anslutas till transaktionskontot uppstår emellertid redan i samband med att de övriga funktionerna i systemet med transaktionskontot inrättas. Utgångspunkten är nämligen att administrationen för systemet med transaktionskonto byggs ut successivt från och med år 2024. För att säkerställa att Utbetalningsmyndigheten har tydliga rättsliga förutsättningar att inrätta systemet med transaktionskonto på det sätt som föreslås bör det förtydligas att myndigheten har rätt att få tillgång till de uppgifter som behövs för att administrera hela systemet med transaktionskontot och inte bara utbetalningarna. Det får inte råda någon tvekan om att uppgiftsskyldigheten för de myndigheter vars utbetalningar ska anslutas till systemet med transaktionskonto gäller oavsett om Utbetalningsmyndigheten har övertagit ansvaret för att administrera utbetalningarna i fråga eller inte. Utredningens förslag om ändring av den nu aktuella föreslagna uppgiftsskyldigheten bidrar till att myndigheten kan få del av nödvändiga uppgifter i anslutning till inrättandet av transaktionskontot.

Utredningens förslag bedöms inte få några särskilda konsekvenser för de uppgiftsskyldiga myndigheterna. Förslaget kan förutses minska den rättsliga osäkerheten gällande när i tid skyldigheten att lämna uppgifter inträder i förhållande till det stegvisa inrättandet av systemet med transaktionskonto. En tydlig bestämelse som anknyter till Utbetalningsmyndighetens hela uppgift i den del det handlar om att administrera transaktionskontot samt till tillämplig dataskydds- och sekretessreglering på området underlättar utlämnandeprövningen för utlämnande myndigheter. Samtidigt kan förslaget få en avgörande betydelse för Utbetalningsmyndigheten då tillgången till uppgifter är central för att inrätta samtliga funktioner i systemet med transaktionskonto på ett säkert, effektivt och ändamålsenligt sätt.

2.2 Uppgifter av betydelse för dataanalyser och urval

Utredningens förslag: Arbetsförmedlingen, Centrala studie-stödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och arbetslöshetskassorna ska lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten om de omständigheter som rör ett beslut om en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd.

Skälen för utredningens förslag

Uppgifter om omständigheter som rör ett beslut om en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd

Utbetalningsmyndighetens verksamhet med dataanalys och granskning ska komplettera det kontrollarbete som utförs av beslutande myndigheter och arbetslöshetskassor. Det innebär att Utbetalningsmyndigheten genom sina dataanalyser ska kunna identifiera felaktiga utbetalningar som är svåra att upptäcka i beslutande myndigheters och arbetslöshetskassors eget kontrollarbete. Det handlar bl.a. om felaktiga utbetalningar som utverkas inom ramen för ekonomisk brottslighet och organiserad brottslighet, dvs. de felaktiga utbetalningar som åsamkar störst skada på de offentliga finanserna och på allmänhetens förtroende för välfärdssystemen. För att Utbetalningsmyndigheten ska kunna identifiera denna typ av felaktiga

utbetalningar krävs att myndigheten kan få tillgång till nödvändig information om omständigheterna som rör beslutet om rätt till en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd.

Inom ramen för ekonomisk eller organiserad brottslighet orsakas ofta en felaktig utbetalning av att den som ansöker om en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd lämnar oriktiga uppgifter i sin ansökan, som dessutom ibland verifieras av falska eller manipulerade intyg. Utbetalningsmyndigheten kan därför t.ex. behöva uppgift om innehållet i sökandens ansökan och uppgifter i olika typer av intyg som ligger till grund för ett beslut. Det kan exempelvis vara en falsk uppgift om inkomst eller att sökanden felaktigt uppger att han eller hon utför en viss aktivitet, exempelvis studier eller vård av viss person. Sökanden kan också använda sig av en felaktig identitet, exempelvis genom att nyttja någon annans identitet eller på annat sätt förfalska ett identitetsintyg. Det är inte heller ovanligt att oriktiga uppgifter tillförs en ansökan genom felaktiga eller manipulerade intyg, exempelvis ett förfalskat levnadsintyg för att utverka fortsatta pensionsutbetalningar. Intygen kan vara upprättade av sökanden själv eller av någon annan, exempelvis ett företag eller annan särskild intygsgivare. Intygsgivaren kan vara delaktig i eller åtminstone medveten om det brottsliga förfarandet. Uppgifter i intyg som medvetet förfalskats eller manipulerats är mer vanligt förekommande vid mer kvalificerad brottslighet och är dessutom oftast svårare att upptäcka för många av de beslutande myndigheterna. Utan uppgifter från ansökan eller om innehållet i intygen är en analys av förekomsten av felaktigheter i dessa inte möjlig att göra.

Utbetalningsmyndigheten kan behöva ta del av uppgifter som har inkommit i ett ärende under ärendets gång och som har haft betydelse för utgången i ärendet. Utbetalningsmyndigheten kan härutöver behöva ta del av uppgifter om vad som har förekommit i ärendet under handläggningen och som har haft betydelse för utgången. Det skulle kunna handla om kompletterande underlag som inhämtats från den enskilde själv eller uppgifter inhämtade från annat håll.

I de fall det fattats delbeslut med koppling till det slutliga beslutet behöver Utbetalningsmyndigheten även ta del av uppgifter som ligger till grund för dessa. Det handlar om uppgifter som ligger till grund för fastställande av inkomst för personer som är bosatta utomlands, eller uppgift om sammanlagda utgifter som beaktas i ett

ärende. Det kan vidare vara fråga om uppgifter som ligger till grund för fastställande av sjuk- eller pensionsgrundande inkomst, samt fastställande av bosättning eller försäkringstillhörighet jfr. prop. 2022/23:34 s. 195. I de fall t.ex. intermistiska beslut som har koppling till utgången i ärendet har fattats får dessa anses utgöra omständigheter som rör det slutliga beslutet. Om det finns någon särskild anledning till att ett ärende initierats hos beslutande myndighet, t.ex. om beslutet är en följd av ett kontrollärende hos beslutande myndighet, kan även sådana uppgifter anses röra det aktuella beslutet. Dessa uppgifter är bland annat viktiga signaler för att upptäcka andra felaktigheter.

För att möjliggöra effektiva analyser behöver Utbetalningsmyndigheten även kunskap om hur ett enskilt beslut effektuerats. Utbetalningsmyndigheten behöver därför även ta del av uppgifter om verkställigheten av ett beslut. Om det är fråga om beslut om utbetalning behöver Utbetalningsmyndigheten t.ex. uppgift om hur utbetalningen har genomförts, på vilket sätt och till vilket konto eller till vilken mottagare. Den kunskapen ger viktig information som kan ligga till grund för att identifiera felaktigheter kring bl.a. angiven bosättning, vilket kan påverka om en utbetalning är felaktig eller inte. Uppgifter om hur ett beslut verkställts utgör i dessa fall följden av ett beslut och bör därför anses utgöra uppgifter som rör ett beslut.

En avgörande förutsättning för att Utbetalningsmyndigheten ska kunna komplettera myndigheternas egna kontroller och identifiera felaktiga utbetalningar som har koppling till mer kvalificerad brottslighet är att myndigheten kan få tillgång till uppgifter om de omständigheter som rör ett beslut om en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd. Det gäller oavsett om dessa omständigheter finns dokumenterade i själva beslutet eller inte. Enbart beslutsmeningen innehåller alltså oftast inte tillräckliga uppgifter kring omständigheterna om beslutet och ger således inte tillräcklig information för att Utbetalningsmyndigheten ska kunna utföra sitt uppdrag och göra den analys och granskning som uppdraget kräver.

Uppgiftsskyldighetens omfattning

Enligt 3 § första stycket 1 lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten ska Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan och arbetslöshetskassorna lämna uppgift till Utbetalningsmyndigheten om beslut som rör ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd. Inom ramen för utredningens arbete har det visat sig att en sådan utformning av bestämmelsen skapar osäkerhet hos de uppgiftslämnande myndigheterna och arbetslöshetskassorna. Osäkerheten är en följd av att bestämmelsens ordalydelse är dubbeltydig och att författningskommentaren i prop. 2022/23:34 inte i tillräcklig utsträckning klargör hur bestämmelsen är tänkt att tillämpas. Å ena sidan utesluter inte bestämmelsens ordalydelse att även de omständigheter som rör ett beslut kan omfattas av uppgiftsskyldigheten. Å andra sidan beskrivs i författningskommentaren att bestämmelsen i regel endast omfattar själva beslutsmeningen.

Det är den uppgiftsskyldiga myndigheten eller arbetslöshetskassan som bär det rättsliga ansvaret för att ett utlämnande är tillåtet enligt lag. När det gäller uppgiftsskyldigheten gentemot Utbetalningsmyndigheten går det inte bortse från att den, alldeles oavsett vilka uppgifter som omfattas, kommer att innebära att stora mängder data lämnas ut. Utlämnande aktörer behöver känna sig trygga med sin tolkning och tillämpning av uppgiftsskyldigheten och Utbetalningsmyndigheten måste ges nödvändiga förutsättningar att faktiskt komplettera redan befintlig kontrollverksamhet hos de beslutande myndigheterna och arbetslöshetskassorna. Sådana uppgifter om beslut om ekonomiska förmåner och ekonomiska stöd som kan samlas in redan genom transaktionskontot, jfr författningskommentaren till 2 § lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten, prop. 2022/23:34, är inte tillräckliga. Utredningen befarar att den nuvarande utformningen av uppgiftsskyldigheten kan medföra att Utbetalningsmyndigheten inte får de nödvändiga förutsättningarna att fullt ut komplettera redan befintlig kontrollverksamhet på de beslutande myndigheterna och arbetslöshetskassorna. En kompletterande kontrollverksamhet med fokus på ekonomisk och organiserad brottslighet kräver att Utbetalningsmyndigheten också kan få tillgång till uppgifter om de

omständigheter som rör ett beslut om en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd.

Utredningens förslag

För att säkerställa att Utbetalningsmyndigheten har rättsligt stöd att få tillgång till samtliga uppgifter om relevanta omständigheter som rör ett beslut om en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd bör ett förtydligande göras av uppgiftsskyldigheten i 3 § första stycket 1 lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Skälet för detta är som framgått ovan att uppgiftsskyldigheten i nuläget riskerar att uppfattas så att den avser enbart uppgifterna i beslutsmeningen och att en sådan begränsad uppgiftsskyldighet inte fyller avsedd funktion för Utbetalningsmyndigheten inom ramen för arbetet med dataanalys och granskning. Utredningen föreslår att den aktuella bestämmelsen ändras så det tydligt framgår att uppgiftsskyldigheten utöver beslut som rör ekonomiska förmåner och ekonomiska stöd, också omfattar *de omständigheter som rör ett sådant beslut*.

Med begreppet omständigheter som rör ett beslut avses i det här fallet uppgifter i ansökan och uppgifter om vad som i övrigt förekommit i ärendet som har haft betydelse för utgången av detta. Således bör sådant som förekommit i ärendet och som har legat till grund för beslutet anses utgöra omständigheter som rör beslutet, jfr. prop. 2022/23:34 s. 196. Det innebär vidare att vad som i förekommande fall framkommit inom ramen för olika typer av kontroller och som tagits in i ett ärende och legat till grund för utgången ska anses utgöra uppgifter som rör beslutet. Vidare får uppgifter som i övrigt inkommit under ett ärendes gång anses utgöra uppgifter som rör beslutet, under förutsättning att de har haft betydelse för detta.

Att ett beslut får verkställas innebär att beslutet blir gällande. Det kan också beskrivas som att beslutet träder i kraft och ska genomföras. Uppgifter som rör verkställigheten av ett beslut, t.ex. uppgifter om en utbetalning, ska därför i fråga om nu aktuell uppgiftsskyldighet i förhållande till Utbetalningsmyndigheten anses utgöra sådana omständigheter som följer av och därför rör beslutet.

Ett sådant förtydligande säkerställer att Utbetalningsmyndigheten kan få tillgång till samtliga nödvändiga uppgifter i syfte att

förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Därtill får de uppgiftsskyldiga myndigheterna och arbetslöshetskassorna ett tydligt rättsligt stöd för sitt uppgiftsutlämnande. Detta är nödvändigt för att Utbetalningsmyndigheten i enlighet med regeringens avsikt ska kunna bidra i arbetet för att kraftigt minska de felaktiga utbetalningarna och motverka ekonomisk och organiserad brottslighet.

Det är dock i nuläget inte möjligt att uttömmande ange vilka uppgifter inom ramen för begreppet omständigheter som rör ett beslut som Utbetalningsmyndigheten kommer att behöva. Det beror på att det är olika omständigheter som är viktiga för beslutet beroende på vilken typ av stöd eller förmån som det rör sig om vid de beslutande myndigheterna. Kriminella ändrar snabbt tillvägagångssätt och det kommer att variera över tid vilka uppgifter i intyg och dylikt som behövs för att upptäcka brottsupplägg och vad som kommer att vara föremål för manipulation eller förfalskning. Detta innebär i sin tur att Utbetalningsmyndigheten kommer att behöva kunna anpassa de modeller som används för att ha möjlighet att upptäcka nya mönster.

Förslagets konsekvenser för den personliga integriteten

Uppgiftsskyldigheten i 3 § första stycket 1 lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten ska alltså omfatta även andra uppgifter än själva beslutsmeningen, jfr. prop. 2022/23:34 s. 92 och 195.

Utredningens förslag kan till sin lydelse ge intryck av att den innebär en något utökad uppgiftsskyldighet än vad som gäller enligt den nuvarande bestämmelsen. Bestämmelsen ger därmed ett tydligare rättsligt stöd för sådana utlämnanden som behöver kunna omfattas av lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Förslaget om ändrad lydelse bör därför inte i sig anses medföra en utökad personuppgiftsbehandling, utan bidrar i stället till ökad rättssäkerhet, transparens och förutsägbarhet för de enskilda vars personuppgifter behandlas.

För t.ex. Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Centrala studiestödsnämnden kommer bestämmelsen om uppgiftsskyldighet att utgöra den rättsliga grunden för utlämnandet i dataskydds-

rättsligt hänseende (jfr. 114 kap. 24 § och 9 § 1 socialförsäkringsbalken samt 4 § andra stycket studiestödsdatalagen (2009:287)). Det förtydligande av vad bestämmelsen omfattar som förslaget om ändrad lydelse innebär syftar till att öka tryggheten vid tillämpningen och stärka rättssäkerheten i både dataskydds- och sekretesshänseende för utlämnande myndigheter.

En bestämmelse om uppgiftsskyldighet behöver uppfylla vissa krav på konkretion (se prop. 1979/80:2 del A s. 322). Samtidigt är det i nuläget inte möjligt att uttömmande beskriva Utbetalningsmyndighetens kommande behov av uppgifter. Den yttersta ramen för i vilka fall Utbetalningsmyndigheten får samla in och behandla personuppgifter återfinns i dataskyddsregleringen. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (dataskyddsförordningen) är direkt tillämplig och Utbetalningsmyndighetens verksamhet omfattas av en egen registerlagstiftning som närmare reglerar för vilka ändamål som myndigheten får behandla uppgifter. Det innebär att Utbetalningsmyndigheten endast får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att kunna utföra sina uppgifter.

De uppgifter som kan komma i fråga för utlämnande med stöd av 3 § första stycket 1 lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten är nödvändiga för myndigheten att behandla för att den ska kunna utföra sin uppgift att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, jfr. 1 kap. 6 § första stycket 2 lagen (2023:457) om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.

En begäran med stöd av uppgiftsskyldigheten måste således vara begränsad i varje enskilt fall till vad Utbetalningsmyndigheten behöver strikt utifrån sitt uppdrag och det aktuella ändamålet för behandlingen. Utbetalningsmyndigheten ska för varje typ av personuppgiftsbehandling kunna motivera att den aktuella behandlingen är nödvändig för ett visst angivet och berättigat ändamål. Kan myndigheten inte göra detta ska personuppgifterna exempelvis avidentifieras eller tas bort från verksamhetssystemet, 4 kap. 1 § lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten. Principen om uppgiftsminimering enligt dataskyddsförordningen ska alltid iakttas.

Förslaget medger till sin lydelse behandling av fler uppgifter än enbart sådana som återfinns i beslutsmeningen, vilket får betydelse för de enskilda vars personuppgifter samlas in och behandlas av Utbetalningsmyndigheten. Detta måste i sin tur vägas mot vikten av att Utbetalningsmyndigheten ges förutsättningar för att kunna utföra sitt uppdrag och de dataanalyser som krävs för detta. Uppgifterna behövs för att kunna upptäcka felaktiga utbetalningar i samband med ekonomisk och organiserad brottslighet. Samtidigt innebär den tydligare reglering som här föreslås en ökad transparens i fråga om ändamål med och rättslig grund för den aktuella behandlingen av personuppgifter. Vidare syftar utformningen av regleringen i övrigt, såvitt avser möjligheten för Utbetalningsmyndigheten att behandla personuppgifter, till att minimera risken för integritetsintrång, t.ex. reglerna om begränsad intern tillgång till personuppgifter och om sökbegränsningar. Det finns även bestämmelser om längsta tid för bevarande av personuppgifter inom Utbetalningsmyndigheten som även de har direkt koppling till ändamålet för behandlingen. Inom myndighetens verksamhet med dataanalyser och urval för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar kommer därtill absolut sekretess att gälla för uppgift om en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden. Likaså kommer det att krävas av myndigheten att den har tydliga rutiner för utformningen av dataanalysmodeller. Härutöver kommer det att finnas ett integritetsskyddsråd inom myndigheten som har i uppgift att bidra till att säkerställa att myndigheten i alla avseenden följer det dataskyddsrättsliga regelverket. Nu nämnda regelverk kommer att medföra att Utbetalningsmyndighetens personuppgiftsbehandling kringgärdas av flera författningsreglerade skydds- och säkerhetsåtgärder som syftar till att värna den personliga integriteten i verksamheten.

Förslaget innebär ett tydligare rättsligt stöd för utlämnande av de uppgifter om Utbetalningsmyndigheten behöver för att kunna genomföra relevanta analyser. Utredningen bedömer att Utbetalningsmyndighetens personuppgiftsbehandling kommer att vara kringgärdad av tillräckliga skyddsåtgärder. Vid en proportionalitetsbedömning får det tydligare rättsliga stödet och det värde förslaget har för arbetet mot den s.k. välfärdsbrottsligheten anses väga tyngre än de risker för integritetsintrång som personuppgiftsbehandlingen i detta avseende kan tänkas innebära.

Förslagets övriga konsekvenser

Förslaget bedöms ha potential att på ett avgörande och nödvändigt vis förbättra förutsättningarna för Utbetalningsmyndigheten att bedriva sitt arbete, eftersom de uppgiftslämnande myndigheterna och arbetslöshetskassorna får en ökad rättslig tydlighet beträffande uppgiftsskyldighetens avgränsning och omfattning. Förslaget ställer visserligen i viss mån krav på utlämnande myndigheter att initialt pröva vilka uppgifter som omfattas av uppgiftsskyldigheten. I gengäld erhåller Utbetalningsmyndigheten de uppgifter som myndigheten behöver för att kunna utföra sitt uppdrag. Mot bakgrund av att bestämmelsen i sin nuvarande utformning är otydlig och därför riskerar att skapa stor osäkerhet vid tillämpningen kan utredningens förslag förväntas bidra till en ökad trygghet vid tillämpningen vilket sammantaget är tidsbesparande för berörda aktörer. Den tillfälliga arbetsanhopning och de initiala kostnader som kan uppstå hos en beslutande myndighet eller arbetslöshetskassa för att anpassa den rutinmässiga överföringen av uppgifter och bedöma vilka uppgifter som ska lämnas ut, vägs alltså upp av ett förenklat förfarande när det gäller de utlämnandeprövningar som behöver genomföras efter en begäran med stöd av den nu föreslagna bestämmelsen. Sammantaget väntas därför förslaget inte innebära en ökad arbetsbörda för dessa aktörer över tid och i vart fall ökar den inte mer än marginellt. I förlängningen medför förslaget nödvändiga förutsättningar för Utbetalningsmyndigheten att utföra sitt uppdrag vilket medför kostnadsbesparingar för myndigheten, övriga berörda aktörer samt för samhället i helhet.

Förslaget är av avgörande betydelse för att Utbetalningsmyndigheten ska få rätt förutsättningar att utföra sin uppgift att genom dataanalyser identifiera felaktiga utbetalningar som har koppling till exempelvis ekonomisk eller organiserad brottslighet. Utan tillgång till uppgifter om de omständigheter som rör ett beslut kommer myndighetens förutsättningar att skapa positiva effekter i form av ett minskat antal felaktiga utbetalningar med koppling till mer kvalificerade brottsliga upplägg vara begränsade. Syftet med och förväntningarna på reformen att inrätta Utbetalningsmyndigheten riskerar därmed att inte infrias.

Om förslaget inte genomförs men Utbetalningsmyndigheten ändå förutsätts identifiera felaktiga utbetalningar som har anknyt-

ning till mer kvalificerad brottslighet kan det komma att krävas en utökad granskningsverksamhet vid myndigheten. Det beror på att resultaten av dataanalyserna riskerar att ha lägre träffsäkerhet vilket medför ett större behov av manuella granskningar för att identifiera felaktiga utbetalningar. Detta kräver i sin tur fler resurser personellt för att uppnå önskad effekt. Med tillgång till rätt data kan detta i stället utföras automatiserat i verksamheten för dataanalys och urval. En annan effekt om dataanalysmodellerna får lägre träffsäkerhet är att en mindre mängd felaktiga utbetalningar med anknytning till mer kvalificerad brottslighet kommer att kunna upptäckas jämfört med om Utbetalningsmyndigheten skulle ha tillgång till uppgifter om de omständigheter som rör ett beslut.

2.3 Sekretessgenombrott för återkoppling på underrättelser

Utredningens förslag: En statlig myndighet eller en arbetslöshetskassa som har mottagit en eller flera underrättelser om felaktiga utbetalningar från Utbetalningsmyndigheten ska på begäran av den myndigheten lämna uppgifter om,

- vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av en enskild underrättelse och resultatet av åtgärderna, samt
- en enskild aktör, ett visst brottsligt tillvägagångssätt eller andra oegentligheter som förekommer i flera olika underrättelser.

Uppgifter om en enskild aktör, ett visst brottsligt tillvägagångssätt eller andra oegentligheter ska lämnas endast om Utbetalningsmyndigheten har ett särskilt behov av uppgifterna i sin verksamhet med dataanalyser och urval eller inledande och fördjupad granskning.

Skälen för utredningens förslag

Utbetalningsmyndighetens behov av återkoppling

Utbetalningsmyndighetens uppgift att genomföra dataanalys och granskning kommer att resultera i att myndigheten identifierar ett stort antal utbetalningar som kan misstänkas vara felaktiga. I

Utbetalningsmyndighetens uppgifter ingår att i sådana fall skicka en underrättelse till den myndighet eller arbetslöshetskassa som har beslutat om utbetalningen, se 2–3 §§ lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. I 3 kap. 1 och 5 §§ lagen (2023:455) om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar finns ytterligare bestämmelser som kan föranleda en underrättelse om en felaktig utbetalning. Det ankommer på den myndighet eller arbetslöshetskassa som har beslutat om en utbetalning att hantera underrättelsen och exempelvis utreda om det finns anledning att besluta om återkrav och polisanmäla händelsen.

För Utbetalningsmyndigheten är det väsentligt att få återkoppling från myndigheterna och arbetslöshetskassorna om vad hanteringen av en underrättelse om en misstänkt felaktig utbetalning har resulterat i. Med stöd av sådan återkoppling kan Utbetalningsmyndigheten utveckla och effektivisera sin verksamhet med dataanalys och granskning. Myndigheten kan exempelvis utveckla sin förmåga att göra träffsäkra analysmodeller, säkerställa god utredningskvalitet samt utvärdera, följa och självständigt rapportera resultat av den egna verksamheten.

Genom återkoppling kan Utbetalningsmyndigheten också få information om och skapa förståelse för problematiken kring felaktiga utbetalningar och vilka luckor i systemet som nyttjas i brottsligt syfte. Med stöd i den information som återkopplas kan myndigheten på ett mer effektivt sätt utveckla analysmodeller som tar sikte på de mönster, beteenden, upplägg och metoder som används i välfärdsbrottsligheten.

Återkoppling är dessutom av stor betydelse för att Utbetalningsmyndigheten ska få information om vilka av de misstänkt felaktiga utbetalningarna som faktiskt är korrekta. Med stöd av sådan information kan Utbetalningsmyndigheten anpassa sin verksamhet, sina analysmodeller och utredningsmetoder för att ge högre träffsäkerhet och utveckla granskningen i syfte att öka kvaliteten på underrättelserna som skickas till beslutande myndigheter och arbetslöshetskassor. Det möjliggör även för regeringen och andra myndigheter att bedöma nyttan och effekterna av Utbetalningsmyndighetens arbete.

De beslutande myndigheterna redovisar visserligen resultatet av sitt kontrollarbete i andra sammanhang, t.ex. i rapporter till reger-

ingen, olika typer av studier och i andra sammanhang. För Utbetalningsmyndighetens del är det för erforderlig utveckling av verksamheten som framgår ovan inte tillräckligt att ta del av den typen av offentliggjorda och allmänt tillgängliga redogörelser på verksamhetsnivå, utan det krävs alltså en direkt återkoppling till Utbetalningsmyndigheten från den aktör som mottagit viss typ av information från Utbetalningsmyndigheten för att återkopplingen ska kunna fylla den funktion för myndigheten som beskrivs ovan.

Återkoppling är nödvändigt på olika nivåer

Återkoppling på underrättelser bör kunna ske på ärende-, aktörs- eller fenomenivå.

Återkoppling på ärendenivå innebär att en myndighet eller arbetslöshetskassa som tagit emot en underrättelse om en misstänkt felaktig utbetalning återrapporterar om utfallet av den underrättelsen. På ärendenivå är återkoppling nödvändigt för att bl.a. utveckla och förfina de analysmodeller som används för dataanalyser men även för att utveckla granskningen. En analysmodell behöver kontinuerligt verifieras och utvärderas i syfte att kontrollera och förbättra träffsäkerheten. Granskningen behöver även följas upp för att säkerställa att beslutande myndigheter får relevant underlag i underrättelserna för att kunna besluta om utbetalningen är felaktig eller inte. I denna process behöver Utbetalningsmyndigheten få information om utfallet av de enskilda underrättelserna för att utveckla analysmodellerna på ett ändamålsenligt sätt.

Återkopplingen på ärendenivå är vidare nödvändig för konstruktionen av vissa typer av avancerade dataanalyser som kan vara viktiga för att upptäcka felaktiga utbetalningar där upplägget är mer systematiskt. Dessa modeller konstrueras med hjälp av historiska uppgifter om utbetalningen där återkopplingen om en utbetalning är felaktig eller inte är utgångspunkten för analysen. Således behövs återkoppling på ärendenivå om underrättelsens utfall för att överhuvudtaget kunna konstruera denna typ av analyser.

Återkopplingen behöver alltså ske utifrån varje enskild underrättelse eftersom det annars inte är möjligt att utvärdera vilka kategorier av data i en analysmodell som varit avgörande för utfallet. På ärendenivå är återkopplingen också nödvändig för att Utbetal-

ningsmyndigheten självständigt ska kunna följa upp och analysera verksamhetens resultat och bakomliggande orsaker till resultatet för att bland annat kunna identifiera relevanta åtgärder i verksamheten som kan förbättra resultatet. Det är först när Utbetalningsmyndighetens underrättelser omsatts till ett ställningstagande om utbetalningen är felaktig och åtgärder vidtagits hos de beslutande myndigheterna som ett resultat uppstår av Utbetalningsmyndighetens verksamhet med dataanalys och granskning. Eftersom återkoppling på ärendenivå behöver ske på samtliga underrättelser som Utbetalningsmyndigheten skickar bör den kunna genomföras automatiserat och standardiserat, med viss regelbundenhet.

Med återkoppling på aktörsnivå avses att en myndighet eller arbetslöshetskassa som har mottagit en eller flera underrättelser om en enskild aktör, återrapporterar om hanteringen av dessa underrättelser. En enskild aktör kan vara exempelvis en person, ett företag eller ett nätverk. På aktörsnivå är återkoppling nödvändigt för Utbetalningsmyndighetens kontinuerliga lärande när det gäller utredningsmetoder. Utifrån den information som lämnas i återkopplingen kan Utbetalningsmyndigheten bedöma om en underrättelse innehållit tillräcklig och relevant information för att en beslutande myndighet eller arbetslöshetskassa ska kunna vidta åtgärder. Återkoppling på aktörsnivå är också nödvändigt för att utveckla och förfina granskningsmetoder och granskningsprocesser. Återkopplingen kan dessutom vara värdefull vid Utbetalningsmyndighetens ställningstaganden i fråga om att genomföra en inledande eller fördjupad granskning. Till skillnad från återkoppling på ärendenivå så behöver återkoppling på aktörsnivå inte ske på varje underrättelse, utan det är tillräckligt att sådan återkoppling lämnas om Utbetalningsmyndigheten har ett särskilt behov av uppgifterna i sin verksamhet med dataanalyser och urval eller inledande och fördjupad granskning. De utlämnande myndigheterna kan efter dialog med Utbetalningsmyndigheten avgöra i vilka fall Utbetalningsmyndigheten har ett sådant särskilt behov. Det förutses att en beslutande myndighet eller arbetslöshetskassa kan behöva återkoppla på aktörsnivå max fem gånger per år.

Återkoppling på fenomenivå handlar om återrapportering av ett visst brottsligt tillvägagångssätt eller andra oegentligheter. Fenomenbeskrivning är en generell beskrivning av ett beteende eller

samband som leder till återkommande felaktiga utbetalningar. Det kan handla om både nya och befintliga brottsliga fenomen. I en sådan återkoppling kan bl.a. beskrivas former och tillvägagångssätt som knyter an till det brottsliga fenomenet eller hur det brottsliga upplägget tar sig uttryck. På fenomenivå är återkoppling av avgörande vikt för fortsatt identifiering av nya eller ännu okända aktörers brottsliga upplägg av samma eller liknande slag. Informationen kan användas för att identifiera, förfina eller utveckla nya analysmodeller samt utveckla granskningsmetoder och granskningsprocesser. Ur ett brottsförebyggande perspektiv skulle den typen av information fylla en viktig funktion för Utbetalningsmyndigheten och kan leda till att det icke önskvärda fenomenet kan undanröjas genom t.ex. tekniska lösningar, åtgärder i handläggningen eller via lagstiftning. Sådan återkoppling kommer främst aktualiseras i ärenden som rör mer omfattande och komplexa angrepp på välfärdssystemen. Det urval av ärenden där Utbetalningsmyndigheten behöver återkoppling på fenomenivå är alltså starkt begränsat. Återkoppling på fenomenivå kan dock inkludera relativt omfattande information i ostrukturerat format, t.ex. en ärendeakt. Även avseende återkoppling på fenomenivå behöver återkopplingen lämnas endast om Utbetalningsmyndigheten har ett särskilt behov av uppgifterna i sin verksamhet med dataanalyser och urval eller inledande och fördjupad granskning. Återkoppling kommer dock aktualiseras än mer sällan än återkoppling på aktörsnivå. Det innebär att återkoppling på fenomenivå sannolikt inte kommer behöva lämnas ens varje år.

De olika slagen av återkoppling kan omfatta varierande kategorier av uppgifter. Utbetalningsmyndigheten behöver veta om underrättelsen har föranlett en utredning och i så fall kring vad och vem eller vilka personer samt om det finns någon företagskoppling. Vilken kompletterande utredning den myndighet gjort som har mottagit underrättelsen och vilka ytterligare uppgifter som har behandlats för ändamålet påverkar vilka uppgifter som bör omfattas av återkopplingen. En återkoppling på ärendenivå bör dock regelmässigt omfatta de beslut och övriga åtgärder som genomförts med anledning av en underrättelse, exempelvis beslut om återkrav och att stoppa framtida utbetalningar samt om en polisanmälan är upprättad. Det senare är ett exempel på en uppgift som Utbetalningsmyndigheten behöver för att kunna dra slutsatser av långsiktiga

effekter av arbetet i fråga om t.ex. bidragsbrott och annan ekonomisk brottslighet. Även uppgift om misstanke om brott samt friande eller fällande domar är av värde för Utbetalningsmyndigheten. För att kunna prioritera rätt behöver Utbetalningsmyndigheten information om huruvida det har rört sig om allvarlig brottslighet eller ringa, samt om det ligger ett uppsåt bakom eller inte. Den bör också innehålla information om huruvida den misstänkta felaktiga utbetalningen är korrekt eller om underrättelsen saknar väsentliga fakta som påverkar myndighetens eller arbetslöshetskassans möjlighet att utreda ärendet vidare. Oavsett vilket slag av återkoppling som behövs kommer den dock alltid att innefatta uppgifter om de fysiska eller juridiska personer som är kopplade till den misstänkta felaktiga utbetalningen. Sådana uppgifter, i synnerhet om de är på individnivå, kan vara sekretessbelagda hos de berörda myndigheterna och arbetslöshetskassorna.

Återkopplingen bör inte ske med stöd av den s.k. generalklausulen

Utbetalningsmyndighetens behov av återkoppling på sina underrättelser innebär rutinmässigt utlämnande av uppgifter för berörda myndigheter och arbetslöshetskassor i den mening att det behöver ske regelbundet. De olika slagen av återkoppling kan omfatta en varierande flora av uppgifter beroende på ärendets karaktär. Sådant utlämnande kan i regel ske med stöd av generalklausulen i 10 kap. 27 § offentlighets- och sekretesslagen. För att generalklausulen ska vara tillämplig krävs dock att det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas ut har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Vidare har viss sekretess ansetts så pass viktig att den har undantagits från generalklausulens tillämpningsområde. Det innebär att den utlämnande myndigheten, eller arbetslöshetskassan, vid varje utlämnandetillfälle behöver göra en särskild prövning för att bedöma om uppgiftsutlämnandet omfattas av generalklausulen eller inte.

Generalklausulen bygger på att ett rutinmässigt utlämnande av sekretessbelagda uppgifter i regel ska vara särskilt författningsreglerat. I senare lagstiftningsärenden har regeringen bedömt att det oftast inte är lämpligt att ett omfattande utlämnande av sekretess-

belagda uppgifter sker enbart med stöd av generalklausulen, se bl.a. prop. 2015/16:65 s. 94 och prop. 2016/17:58 s. 126.

I syfte att ge ett tydligt rättsligt stöd för berörda myndigheter och arbetslöshetskassor att återkoppla på Utbetalningsmyndighetens underrättelser bör det införas en ny bestämmelse om uppgiftsskyldighet som bryter sekretessen hos de utlämnande aktörerna. Genom bestämmelsen får också de utlämnande myndigheterna och arbetslöshetskassorna en rättslig grund för att lämna ut personuppgifter till Utbetalningsmyndigheten, jfr artikel 6.1 e och 6.3 i dataskyddsförordningen. Dessutom ökar tydligheten mot enskilda vars personuppgifter behandlas inom ramen för en återkoppling.

Förslagets konsekvenser för den personliga integriteten

Återkoppling i den form som det här är fråga om kommer inte innehålla några större mängder personuppgifter annat än uppgift om den person som det är fråga om i det specifika fallet och vilka åtgärder som myndigheten eller arbetslöshetskassorna har vidtagit i ärendet. Förslaget innebär en något utökad behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten än den som följer av nyligen beslutad reglering (se prop. 2022/23:34, bet. 2022/23:FiU35, rskr. 2022/23:266). Uppgifterna är nödvändiga för myndigheten att behandla för att den ska kunna utföra sin uppgift att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, 1 kap. 6 § första stycket 2 lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten. Inom ramen för det ändamålet får myndigheten också behandla personuppgifter för uppföljning, utveckling och test av analys- och urvalsmodeller, prop. 2022/23:34 s. 205. Även behandling av personuppgifter för verksamhetsuppföljning får anses vara tillåten med stöd av detta primära ändamål.

Det är inte möjligt att på förhand ange exakt vilka personuppgifter som kommer att omfattas av den föreslagna uppgiftsskyldigheten. I regel bör dock återkoppling på en underrättelse främst omfatta uppgifter som redan är föremål för behandling hos Utbetalningsmyndigheten, i kombination med uppgifter om vilka utredningsåtgärder den beslutande myndigheten eller arbetslöshetskassan

har vidtagit och om resultatet av dessa, exempelvis beslut om återkrav. Därtill kan en återkoppling omfatta personuppgifter om lagöverträdelser, se artikel 10 dataskyddsförordningen. En återkoppling bör dock endast i undantagsfall innehålla känsliga personuppgifter som inte redan är föremål för behandling vid Utbetalningsmyndigheten, jfr artikel 9 i dataskyddsförordningen.

Viss återkoppling, särskilt på fenomennivå, kan förutses innehålla en väsentlig del ny information för Utbetalningsmyndigheten. Sådan återkoppling kommer i och för sig vara mindre sällan förekommande eftersom den aktualiseras först i underrättelser med koppling till omfattande och komplexa angrepp på välfärdssystemen. Återkoppling på fenomennivå kan potentiellt omfatta personuppgifter om andra individer än den eller de som har utverkat felaktiga utbetalningar. Mot det ytterligare integritetsintrång som sådan återkoppling kan innebära för dessa individer ska ställas vikten av att bekämpa bl.a. den organiserade brottsligheten. Det finns ett starkt samhällsligt intresse av att bekämpa sådan brottslighet vilket innebär att vissa begränsningar i skyddet mot den personliga integriteten får anses godtagbara. Det bör dock poängteras att Utbetalningsmyndigheten i varje personuppgiftsbehandling ska kunna motivera att vissa uppgifter är nödvändiga att behandla för ett angivet och berättigat ändamål. Kan myndigheten inte göra detta ska personuppgifterna exempelvis avidentifieras eller tas bort från verksamhetssystemet, 4 kap. 1 § lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.

För att säkerställa att den behandling av personuppgifter som Utbetalningsmyndigheten kommer utföra med anledning av de uppgifter som lämnas vid en återkoppling är laglig och korrekt, bör myndigheten inrätta tydliga rutiner och processer för behandlingen. Sådana rutiner bör bl.a. ta sikte på att myndigheten inte samlar in fler personuppgifter än vad som är nödvändigt för att uppnå syftet med behandlingen. Det gäller särskilt i fråga om uppgifter som rör andra individer än den eller de som har utverkat felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Principen om uppgiftsminimering innebär att de personuppgifter som behandlas ska vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till ändamålet. De personuppgifter som behandlas ska vara tydligt kopplade till ändamålet. Personuppgifter som kommer in till myndigheten i samband med aktuell återkoppling och som saknar sådan koppling får inte behandlas av

myndigheten utan ska alltså som ovan nämnts avidentifieras eller tas bort från verksamhetssystemet.

Vidare bör myndigheten ha tydliga rutiner och processer som tydliggör i vilken utsträckning det är tillräckligt att behandla exempelvis pseudonymiserade personuppgifter för att uppnå syftet med behandlingen och under vilka omständigheter personuppgifter bör avidentifieras eller tas bort permanent från myndighetens uppgiftssamlingar. Vid t.ex. återkoppling på fenomennivå bör i stor utsträckning personuppgifter kunna behandlas i pseudonymiserat eller anonymiserat skick utan att syftet med behandlingen förfelas. Syftet med sådan återkoppling är främst att Utbetalningsmyndigheten ska ha möjlighet att inhämta kunskap för att utveckla sina analysmodeller och utredningsmetoder, vilket inte i särskilt stor utsträckning torde kräva behandling av personuppgifter.

För behandlingen av uppgifter inom Utbetalningsmyndigheten ska gälla särskilda begränsningar. Enligt lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten ska det som huvudregel vara förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter eller personuppgifter om lagöverträdelser. Det är med andra ord inte tillåtet för myndigheten att utföra sökningar som innebär en kartläggning av personer på grundval av sådana uppgifter. Den sekretessbrytande bestämmelsen måste också ses tillsammans med bestämmelserna om att tillgången till personuppgifter kommer att vara begränsad internt inom myndigheten till vad var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter. Vid Utbetalningsmyndigheten ska det dessutom finnas ett integritetsskyddsråd med uppgift att utöva fortlöpande insyn i de åtgärder som myndigheten vidtar för att säkerställa integritetsskyddet i verksamheten. Omhändertagande av återkoppling är en sådan behandling av uppgifter som kommer att rymmas inom området för integritetsskyddsrådets fortlöpande insyn. Nu nämnda reglering kommer sammantaget att medföra att Utbetalningsmyndighetens personuppgiftsbehandling kringgärdas av flera författningsreglerade skydds- och säkerhetsåtgärder som syftar till att värna den personliga integriteten.

En positiv effekt av återkopplingen är att Utbetalningsmyndighetens analysmodeller och granskning kan förbättras och förfinas. Det bör sammantaget leda till att färre personuppgifter behandlas och att färre ärenden faller ut som potentiellt felaktiga,

men som vid en närmare utredning hos beslutande myndigheter visar sig inte vara det. Dessa konsekvenser är i förlängningen gynnsamma för skyddet av den personliga integriteten.

Den behandling av personuppgifter som Utbetalningsmyndigheten behöver utföra för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar syftar till att tillgodose ett allmänt intresse som kan rättfärdiga en inskränkning av den personliga integriteten. Förslaget skapar förutsättningar för Utbetalningsmyndigheten att bättre kunna utföra sitt uppdrag, samtidigt som risken för integritetsintrång beaktas. Utredningen bedömer att Utebetalningsmyndighetens personuppgiftsbehandling kommer att vara kringgärdad av tillräckliga skyddsåtgärder. Utredningen bedömer att den ytterligare inskränkning i skyddet av den personliga integriteten som utredningens förslag kan medföra är proportionerlig och godtagbar i förhållande till syftet med personuppgiftsbehandlingen, dvs. att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Förslagets övriga konsekvenser

Med stöd av myndigheternas och arbetslöshetskassornas återkoppling kan Utbetalningsmyndigheten utveckla sina analysmodeller så att de ger en högre träffsäkerhet. Det kan också leda till att en analysmodell avvecklas om det visar sig att träffsäkerheten är för låg. Återkopplingen är också nödvändig för själva konstruktionen av vissa typer av mer avancerade analysmodeller som framför allt skulle kunna användas för att upptäcka vissa återkommande och omfattande felaktiga utbetalningar som annars skulle vara svåra att upptäcka. Återkopplingen kan också användas för att utveckla granskningsverksamheten så att de underrättelser som skickas över i allt större utsträckning kan leda till konstaterade felaktiga utbetalningar där åtgärder kan vidtas. Den kunskap om brottsupplägg och metoder som Utbetalningsmyndigheten kan utvinna ur återkopplingen gör att myndigheten kan arbeta mer proaktivt och utveckla analysmodeller som går bättre i takt med brottsutvecklingen. Skulle en återkoppling i enlighet med utredningens förslag inte vara möjlig så riskerar de redovisade effekterna av reformen i budgetunderlaget för 2024–2026 inte kunna infrias, då

effekterna är beräknade med utgångspunkt i att analysmodellerna med hjälp av återkopplingen kan förbättras innan de börjar användas i stor skala och samtidigt som de används. Det är särskilt viktigt att kunna följa modellernas träffsäkerhet över tid eftersom träffsäkerheten tenderar att sjunka och då behöver analysmodellerna anpassas.

Återkoppling på underrättelser är dessutom centralt för att Utbetalningsmyndigheten ska kunna utvärdera och analysera resultatet av verksamheten och kunna identifiera vilka åtgärder som är relevanta att vidta för att förbättra resultatet.

Förslaget innebär inledningsvis ett visst merarbete för de myndigheter och arbetslöshetskassor som ska återkoppla på Utbetalningsmyndighetens underrättelser eftersom ärendesystem kan behöva anpassas i syfte att automatisera uppgiftsöverföringen. Redan i dag registrerar dock flera myndigheter merparten av de uppgifter som behövs för att återkoppla på ärendenivå, exempelvis för att redovisa resultatet av sin verksamhet. För dessa myndigheter tillkommer endast att inrätta teknisk funktionalitet för att kunna lämna uppgifterna elektroniskt till Utbetalningsmyndigheten.

I förlängningen väntas återkopplingen leda till en minskad arbetsbörda för de berörda aktörerna. Det beror på att Utbetalningsmyndigheten med stöd av återkopplingen kan utveckla innehållet i sina underrättelser vilket minskar behovet av kompletterande utredning hos de beslutande myndigheterna och arbetslöshetskassorna.

2.4 Rätt att meddela föreskrifter

Utredningens förslag: Det ska framgå upplysningsvis av lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen kan meddela föreskrifter om verkställigheten av uppgiftsskyldigheten.

Utbetalningsmyndigheten ska få meddela föreskrifter om verkställigheten av 3–7 och 11 §§ lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Innan sådana föreskrifter meddelas ska myndigheten ge de aktörer som kommer att omfattas av föreskrifterna tillfälle att yttra sig.

Skälen för utredningens förslag

Utbetalningsmyndighetens verksamhet med dataanalyser och urval kräver att myndigheten får tillgång till omfattande mängder uppgifter från andra aktörer. Ett antal utpekade statliga myndigheter och arbetslöshetskassorna ska därför vara skyldiga att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten enligt lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.

Utgångspunkten är att Utbetalningsmyndigheten ansvarar för att transformera de data som lämnas av de uppgiftsskyldiga aktörerna. En långsiktig strävan bör dock vara att de uppgifter som lämnas till myndigheten är interoperabla och direkt möjliga att sambearbeta. I möjligaste mån bör det alltså undvikas att Utbetalningsmyndigheten, de uppgiftslämnande myndigheterna eller arbetslöshetskassorna i onödan måste lägga tid och resurser på att exempelvis transformera data genom manuell handpåläggning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av regeringens restkompetens besluta föreskrifter om verkställigheten av uppgiftsskyldigheten i fråga. En förutsättning för sambearbetning av uppgifter är att de exempelvis följer samma eller interoperabla tekniska format och standarder. För att på sikt uppnå detta anser därför utredningen att den uppgiftsskyldighet som följer av 3–7 och 11 §§ lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten bör kompletteras med ett bemyndigande för Utbetalningsmyndigheten att meddela föreskrifter om verkställigheten av de aktuella paragraferna. Sådana föreskrifter kan avse definitioner av databegrepp, vilka tekniska format data ska inneha, vilka standarder som bör tillämpas och vilka specifika säkerhetsåtgärder som bör vidtas för att skydda uppgifterna vid den elektroniska överföringen mellan myndigheterna. Det är viktigt att Utbetalningsmyndigheten även ges rätt att meddela föreskrifter om formerna för de olika typerna av återkoppling som ska lämnas till myndigheten enligt 11 § i den aktuella lagen. Detta för att säkerställa effektivitet i överföringen och kvaliteten i informationen.

Utredningen anser vidare att det är lämpligt att i lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten upplysa om att sådana föreskrifter som nämns ovan kan finnas i förordning. Utredningen föreslår därför att en upplysningsbestämmelse tas in i

lagen om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan meddela föreskrifter om uppgiftsskyldigheten.

Ökad interoperabilitet kommer leda till bättre datakvalitet för att kunna göra dataanalyser med högre tillförlitlighet och därmed bättre förmåga att upptäcka felaktiga utbetalningar samt att Utbetalningsmyndighetens omfattande arbete med att anpassa inkomna data för att de ska bli analyserbara minskar kraftigt. Ökad interoperabilitet kommer även i förlängningen leda till en mer kostnads- och resurs-effektiv uppgiftshantering inte bara hos Utbetalningsmyndigheten utan även hos de aktörer som har att tillämpa föreskrifterna. Det kan dock inte uteslutas att dessa aktörer behöver vidta vissa kostnadsdrivande åtgärder för att uppfylla kraven i föreskrifterna, exempelvis anpassning eller utveckling av it-system för ärendehandläggning eller förändrad registrering av uppgifter. Innan sådana föreskrifter meddelas bör därför Utbetalningsmyndigheten vara skyldig att ge dessa aktörer, dvs. Arbetsförmedlingen, Bolagsverket, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Inspektionen för vård och omsorg, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten, Skatteverket och arbetslöshetskassorna tillfälle att yttra sig.

De myndigheter och arbetslöshetskassor som har att tillämpa föreskrifterna ska ha faktiska och praktiska förutsättningar att efterleva dessa. Det innebär bl.a. att en myndighet eller arbetslöshetskassa ska ha tillräckliga personella och ekonomiska förutsättningar att efterleva föreskrifterna samt ges tillräckligt med tid för eventuella systemanpassningar eller liknande åtgärder. Förslagen om det avsedda uppgiftsutbytet i fråga förutsätter i sig ökad interoperabilitet och standardisering vilket i sin tur kräver närmare föreskrifter för att det ska fungera.

3 Konto- och värdefacksystemet

Utredningens förslag: Utbetalningsmyndigheten ska få tillgång till uppgifter genom konto- och värdefackssystemet i sin verksamhet med fördjupad granskning. Tillgången ska avse sådana uppgifter som Utbetalningsmyndigheten har rätt att ta del av med stöd av 10 § lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten.

Skälen för utredningens förslag

Inom ramen för en fördjupad granskning ska kreditinstitut på begäran av Utbetalningsmyndigheten lämna uppgifter som avser en namngiven fysisk eller juridisk persons förhållande till institutet. Uppgifterna ska lämnas snarast och i elektronisk form, 10 § lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Uppgiftsskyldigheten tar främst sikte på kontouppgifter men kan även omfatta andra slag av uppgifter, exempelvis om kontaktperson eller fullmaktshavare, prop. 2022/23:34 s. 201.

Skatteverket tillhandahåller en teknisk plattform som ger vissa utpekade myndigheter tillgång till uppgifter om innehavare av konton och värdefack hos bl.a. kreditinstitut. Uppgifterna är direkt och omedelbart tillgängliga för sökning genom det s.k. konto- och värdefackssystemet, 1 § första stycket lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystemet.

De uppgifter som omfattas av kreditinstitutets uppgiftsskyldighet mot Utbetalningsmyndigheten motsvarar i viss utsträckning de uppgifter som finns tillgängliga genom konto- och värdefackssystemet. Det är av stor betydelse att Utbetalningsmyndigheten genom systemet kan få tillgång till uppgift om i vilka kreditinstitut en fysisk eller juridisk person är innehavare av ett konto. Om

Utbetalningsmyndigheten inte får tillgång till uppgifterna via konto- och värdefackssystemet behöver myndigheten ställa frågor till samtliga relevanta kreditinstitut om huruvida en enskild är innehavare av ett konto hos institutet, vilket innebär en onödig administration hos såväl Utbetalningsmyndigheten som hos samtliga kreditinstitut.

I syfte att underlätta kreditinstitutens uppgiftslämnarbörda och effektivisera Utbetalningsmyndighetens verksamhet föreslår utredningen att myndigheten ska ha rätt att samla in de uppgifter som omfattas av kreditinstitutens uppgiftsskyldighet direkt från konto- och värdefackssystemet, jfr prop. 2022/23:34 s. 105 f. Eftersom kreditinstitutens uppgiftsskyldighet endast omfattar uppgifter som är av betydelse för en fördjupad granskning ska motsvarande begränsning gälla i förhållande till myndighetens möjlighet att hämta uppgifter från konto- och värdefackssystemet. Utbetalningsmyndighetens tillgång till konto- och värdefackssystemet innebär alltså att myndigheten ska få tillgång till samma typ av uppgifter som de som redan omfattas av kreditinstitutens uppgiftsskyldighet. Förslaget hindrar inte att Utbetalningsmyndigheten också kan begära ut uppgifter genom en sedvanlig förfrågan direkt till ett kreditinstitut.

Utredningens förslag bedöms inte få någon ytterligare inverkan på enskildas personliga integritet. Utbetalningsmyndigheten kommer med förslaget att kunna samla in samma mängd personuppgifter som är möjlig att samla in genom en sedvanlig begäran om utlämnande som ställs direkt till ett kreditinstitut. Förslaget syftar till att underlätta kreditinstitutens uppgiftslämnarbörda och effektivisera Utbetalningsmyndighetens insamling av de uppgifter som omfattas av kreditinstitutens uppgiftsskyldighet.

Anslutningen av Utbetalningsmyndigheten till konto- och värdefackssystemen medför enligt Skatteverket en engångskostnad om cirka 800 000 kronor, för vilken Skatteverket efterfrågat motsvarande tillskott på sitt förvaltningsanslag. Därutöver tillkommer en årlig förvaltningskostnad om cirka 80 000 kronor som Skatteverket bedömer kan hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

4 Utbetalningsmyndighetens uppgiftsskyldighet i förhållande till Kronofogdemyndigheten

Utredningens förslag: Utbetalningsmyndigheten ska till Kronofogdemyndigheten lämna uppgift om belopp som ska betalas ut via systemet med transaktionskonto samt uppgift om vilken myndighet som har beslutat om utbetalningen, vad beloppet avser samt betalningsmottagarens identitet. Uppgifterna ska bara lämnas om betalningsmottagaren har en skuld som ska drivas in av Kronofogdemyndigheten och beloppet som ska betalas ut kan antas bli föremål för utmätning.

Skälen för utredningens förslag

Kronofogdemyndighetens behov av uppgifter för utmätning av belopp som registreras på ett transaktionskonto

Ett belopp som har registrerats på ett transaktionskonto får utmätas trots att det inte får överlåtas, 11 § lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten. Bestämmelsen innebär att Kronofogdemyndigheten har rätt att utmäta ett belopp som registrerats på ett transaktionskonto redan före den tidpunkt då utbetalningen ska genomföras.

På transaktionskontot kommer det alltså finnas information om tillgångar som Kronofogdemyndigheten i vissa fall inte haft möjlighet att i ett tidigare skede utmäta hos en beslutande myndighet, trots att beloppet varit utmätningsbart där. För att Kronofogdemyndigheten ska hinna verkställa tillgångsutredning och utmäta belopp som

har registrerats på ett transaktionskonto krävs att myndigheten i god tid får kännedom om att ett utmätningsbart belopp har registrerats.

Kronofogdemyndigheten har, inom ramen för en tillgångs-utredning, rätt att hämta in upplysningar från tredje man, exempelvis en annan myndighet, se 4 kap. 15 § utsökningsbalken. Ett sådant förfarande förutsätter dock att Kronofogdemyndigheten begär uppgifter om varje enskild gäldenär som har en skuld som kan drivas in. För de utbetalningar som ska administreras via transaktionskontot kommer uppgift om belopp endast finnas registrerat under en mycket kort tidsperiod innan beloppet i fråga betalas ut till betalningsmottagaren. Kronofogdemyndighetens möjlighet att få aktuella upplysningar om utmätningsbara belopp med stöd av 4 kap. 15 § utsökningsbalken framstår därmed som mycket begränsad.

De uppgifter som registreras i systemet med transaktionskonto kommer att omfattas av sekretess, se 40 kap. 7 d § offentlighets- och sekretesslagen. Det innebär att Utbetalningsmyndigheten, om den känner till att uppgifter om ett utmätningsbart belopp har registrerats på ett transaktionskonto, kan informera Kronofogdemyndigheten om detta på eget initiativ endast om det finns stöd för uppgifts-utlämnandet i en sekretessbrytande bestämmelse.

Kronofogdemyndigheten är en betydelsefull länk i kedjan för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen och i arbetet mot den organiserade brottsligheten. För att uppnå ett effektivt verkställighetsförfarande är det angeläget att Kronofogdemyndigheten på ett ändamålsenligt sätt kan få tillgång till information direkt från den källa där ett stort antal av statens utbetalningar administreras, dvs. transaktionskontot. En uppgiftsskyldighet är en förutsättning för ett automatiserat förfarande för tillgångsundersökning och utmätning från transaktionskontot. Liknande automatiserade lösningar som redan finns mellan å ena sidan Kronofogdemyndigheten och å andra sidan Skatteverket respektive Jordbruksverket har visat sig möjliggöra enkla och kostnadseffektiva utmätningar av tillgångar.

Utredningens förslag

Regeringen har i andra sammanhang beaktat Kronofogdemyndighetens behov av ett effektivt verkställighetsförfarande och därför infört viss underrättelseskyldighet för bl.a. Justitiekanslern och Polismyndigheten, se 10 a § förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten och 6 kap. 25 § utskökningsförordningen (1981:981). Enligt utredningens mening bör Kronofogdemyndigheten på liknande sätt ges förutsättningar att få del av uppgifter i transaktionskontot när det gäller utbetalning till en betalningsmottagare som har en skuld som har överlämnats till Kronofogdemyndigheten. Utan en sådan underrättelseskyldighet kommer Kronofogdemyndigheten i praktiken inte att kunna verkställa utmätningar från transaktionskontot.

Eftersom sekretess kommer att gälla i Utbetalningsmyndighetens verksamhet med att administrera systemet med transaktionskonto bör det införas en sekretessbrytande bestämmelse som möjliggör för myndigheten att lämna uppgift till Kronofogdemyndigheten om att ett utmätningbart belopp har registrerats på ett transaktionskonto. En sådan bestämmelse bör ges formen av en skyldighet för Utbetalningsmyndigheten att underrätta Kronofogdemyndigheten om att ett utmätningbart belopp har registrerats i systemet med transaktionskonto. En sådan bestämmelse ger också ett tydligt rättsligt stöd för den personuppgiftsbehandling som utlämnandet innebär.

En förutsättning för att uppgiftsskyldigheten ska kunna tillämpas är att Kronofogdemyndigheten till Utbetalningsmyndigheten lämnar uppgifter om identitetsbeteckning för de fysiska och juridiska personer som har en skuld som kan drivas in av Kronofogdemyndigheten. Sekretess hindrar inte att Kronofogdemyndigheten lämnar dessa uppgifter till Utbetalningsmyndigheten, jfr 34 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen.

I syfte att uppnå ett effektivt verkställighetsförfarande för utmätning av fordran föreslår utredningen att Utbetalningsmyndigheten ska lämna uppgift till Kronofogdemyndigheten när ett utmätningbart belopp har registrerats på ett transaktionskonto. Uppgiftsskyldigheten gäller när en betalningsmottagare har en skuld som ska drivas in av Kronofogdemyndigheten. Vidare avser den endast de uppgifter som är nödvändiga för Kronofogdemyndighetens verk-

ställighetsförfarande, nämligen betalningsmottagarens identitet, det belopp som ska betalas ut via transaktionskontot, vad beloppet avser samt uppgift om beslutande myndighet.

Vissa av de ersättningar som ska betalas ut via transaktionskontot är av sådan karaktär att frågan om utmätning inte aktualiseras. Det gäller t.ex. fordringar på studiestöd som enligt 6 kap. 3 § studiestödslagen (1999:1395) inte får utmätas och kommande utbetalningar av pension och andra månatliga ersättningar som Kronofogdemyndigheten i enlighet med 7 kap. utskönningsbalken även fortsättningsvis kommer att utmäta hos beslutande myndighet genom att förelägga myndigheten att betala ut viss del av ersättningen direkt till Kronofogdemyndigheten, jfr. prop. 2022/23:34 s. 43. Eftersom utmätning från transaktionskontot inte aktualiseras i dessa fall behöver inte Kronofogdemyndigheten uppgifter om sådana utbetalningar. Uppgiftsskyldigheten bör därför även avgränsas på så sätt att uppgifterna ska lämnas till Kronofogdemyndigheten endast i de fall då det kan antas att det belopp som registrerats på transaktionskontot kan komma att utmätas. Efterlevnaden av detta kommer att säkerställas genom att den automatiserade lösning för informationsutbytet som avses användas kommer att tekniskt begränsas till att avse enbart sådana uppgifter som rör belopp som kan antas bli föremål för utmätning utifrån ersättningstyp.

Närmare om personuppgiftsbehandlingen

Uppgiftsskyldigheten ska endast tillämpas i fråga om de fysiska och juridiska personer som har en skuld som kan drivas in. Kronofogdemyndigheten behöver därför med viss regelbundenhet förse Utbetalningsmyndigheten med uppgift om identitetsbeteckning för dessa, dvs. person-, samordnings- eller organisationsnummer. Rättsligt stöd för ett sådant utlämnande, tillika stöd för behandling av de personuppgifter som Kronofogdemyndigheten tar emot från Utbetalningsmyndigheten, finns i ändamålsbestämmelserna i 2 kap. 2 och 5 §§ lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet, den s.k. databaslagen. Uppgiftsutbytet mellan myndigheterna förutses ske elektroniskt, dock inte genom direktåtkomst.

Utredningen har övervägt en alternativ ordning som inte bygger på att Kronofogdemyndigheten enligt ovan beskriven lösning till Utbetalningsmyndigheten lämnar uppgifter om de personer som har en skuld som kan drivas in. En sådan ordning skulle dock förutsätta att Utbetalningsmyndigheten i stället inför varje utbetalning kontrollerade med Kronofogdemyndigheten om betalningsmottagaren förekommer i utsöknings- och indrivningsdatabasen. Detta skulle medföra ett totalt sett större uppgiftsutbyte mellan myndigheterna och därmed en än mer omfattande personuppgiftsbehandling.

När ett belopp registreras på ett transaktionskonto som tillhör en fysisk eller juridisk person som är restförd hos Kronofogdemyndigheten ska Utbetalningsmyndigheten lämna uppgift om detta till Kronofogdemyndigheten. Endast de uppgifter som är nödvändiga för att Kronofogdemyndigheten ska kunna verkställa en utmätning ska omfattas av uppgiftsskyldigheten, jfr. artikel 5.1 c dataskyddsförordningen. Dessa uppgifter är begränsade till identitetsbeteckning, dvs. person-, samordnings- eller organisationsnummer för den utbetalningen avser. Vidare behövs uppgift om det belopp som ska betalas ut och vad utbetalningen avser samt uppgift om beslutande myndighet. Uppgifterna ska endast lämnas om det belopp som registrerats på transaktionskontot kan antas bli föremål för utmätning. Den uppgiftsskyldighet som föreslås för Utbetalningsmyndigheten är alltså snävare än den generella upplysningsplikt som gäller för tredje man enligt 4 kap. 15 § utsökningsbalken.

Med stöd i de uppgifter som Utbetalningsmyndigheten lämnar bedömer Kronofogdemyndigheten om det finns förutsättningar att besluta om utmätning av det aktuella beloppet. Om beslut om utmätning fattas meddelar Kronofogdemyndigheten ett förbud för Utbetalningsmyndigheten att betala ut beloppet till någon annan än Kronofogdemyndigheten, 6 kap. 3 § utsökningsbalken och 6 kap. 11 § utsökningsförordningen. Utbetalningsmyndigheten betalar därefter ut beloppet på det sätt Kronofogdemyndigheten anvisar. En liknande hantering sker vid exempelvis utmätning av fordran på skatt hos Skatteverket.

Konsekvenser för den personliga integriteten

Förslaget innebär en något utökad behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten. Myndigheten kommer, inom ramen för systemet med transaktionskonto, att behandla de uppgifter om identitetsbeteckning som lämnas av Kronofogdemyndigheten. Myndigheten kommer också att behandla personuppgifter vid uppgiftsutlämnande till Kronofogdemyndigheten. Endast de uppgifter som är nödvändiga för att Kronofogdemyndigheten ska kunna verkställa en utmätning omfattas av uppgiftsskyldigheten. Den personuppgiftsbehandling som kommer att utföras av Utbetalningsmyndigheten omfattar endast de fysiska och juridiska personer som har en skuld som kan drivas in av Kronofogdemyndigheten. När det gäller fysiska personer avser det, i dagsläget, mindre än fyra procent av Sveriges befolkning. Behandlingen är nödvändig för att på ett ändamålsenligt sätt fullgöra den föreslagna uppgiftsskyldigheten och de alternativ som har övervägts skulle innebära en mer omfattande personuppgiftsbehandling. Uppgifterna som Kronofogdemyndigheten lämnar till Utbetalningsmyndigheten kommer dessutom att omfattas av absolut sekretess hos den sistnämnda myndigheten.

Möjligheten att utmäta ett belopp som har registrerats på ett transaktionskonto, i kombination med den behandling av personuppgifter som Utbetalningsmyndigheten måste utföra för att bidra i förfarandet, får anses utgöra en delmängd av själva administrationen av systemet med transaktionskonto. Stöd för den personuppgiftsbehandlingen finns i 1 kap. 6 § 1 lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten. I enlighet med 2 kap. 2 § samma lag får Utbetalningsmyndigheten endast behandla de uppgifter som behövs för ändamålet.

Inom ramen för en tillgångsutredning kan Kronofogdemyndigheten redan i dag behandla uppgifter om utbetalningar från myndigheter, exempelvis Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten, se 4 kap. 15 § utsökningsbalken och 2 kap. 5 § databaslagen. Det närmare ändamålet för denna behandling är fastställt i databaslagen. Där föreskrivs att Kronofogdemyndigheten får behandla personuppgifter i utsöknings- och indrivningsdatabasen för bl.a. verksamhet för verkställighet och indrivning, 2 kap. 2 § 1 och 2 databaslagen. Den ytterligare personuppgiftsbehandling som Utbetalningsmyn-

dighetens uppgiftsskyldighet kan ge upphov till föranleder inte några behov av författningsändringar i denna del.

Databaslagen kompletterar dataskyddsförordningen, se 1 kap. 2 § i den lagen. Av dataskyddsförordningen följer bl.a. att det ska säkerställas att det finns en rättslig grund för behandlingen och att uppgifterna endast behandlas för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål. Rättslig grund för den ytterligare behandling av personuppgifter som förslaget om uppgiftsskyldighet föranleder finns i artikel 6.1 e dataskyddsförordningen. Behandlingen är nödvändig som ett led i en myndighetsutövning. De personuppgifter som omfattas av behandlingen bedöms vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas, jfr artikel 5.1 c dataskyddsförordningen. Uppgifter om betalningsmottagarens identitet, belopp, beslutande myndighet samt vad beloppet avser är nödvändiga för att Kronofogdemyndigheten ska kunna bedöma om utmätning kan ske. Behandlingen avser alltså endast de uppgifter som är nödvändiga för att uppnå ändamålet med behandlingen. De uppgifter som lämnas till Kronofogdemyndigheten omfattas av den sekretessreglering som gäller i den myndighetens verksamhet, se 34 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen.

Regleringen innebär att sekretess som utgångspunkt gäller hos Kronofogdemyndigheten för uppgifter om enskilda personliga och ekonomiska förhållanden om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller dock inte beslut i mål eller ärenden. Uppgifterna som lämnas till Kronofogden kommer således att vara skyddade av sekretess med ett s.k. omvänt skaderekvisitet, men bli offentliga i den del som de tas in i ett eventuellt utmättningsbeslut. Att en uppgift har ett starkt sekretesskydd i en verksamhet hindrar inte att den kan omfattas av ett mindre starkt sekretesskydd i annan verksamhet eftersom sekretessen för uppgifter är en avvägning mellan behovet av integritetsskydd för den enskilde och allmänintresset av insyn i det ärende där uppgiften förekommer. Uppgifterna som ska lämnas till Kronofogdemyndigheten är inte sådana som normalt är föremål för sekretess. Uppgifterna är som regel t.ex. offentliga hos den myndighet som beslutat om den ersättning som ska betalas ut genom transaktionskontot. Enligt utredningens bedömning saknas skäl att

överväga några ändringar i den befintliga sekretessregleringen hos Kronofogdemyndigheten till följd av de uppgifter som kommer att lämnas av Utbetalningsmyndigheten. Det krävs inte heller någon ny bestämmelse om överföring av sekretess.

Utredningen bedömer att den behandling av personuppgifter som är nödvändig för Utbetalningsmyndigheten och för Kronofogdemyndigheten med anledning av den föreslagna uppgiftsskyldigheten ryms inom ramen för respektive myndighets tillåtna ändamål för behandling och de allmänna principer för personuppgiftsbehandling som följer av artikel 5 dataskyddsförordningen, lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten och databaslagen.

Utredningen bedömer vidare att personuppgiftsbehandlingen är proportionerlig och förutsebar i förhållande till ändamålet med behandlingen. Att belopp som registreras på transaktionskontot får utmätas kommer regleras i förslaget till lag om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten. För att Kronofogdemyndigheten ska ha praktiska möjligheter att utmäta belopp på transaktionskontot behöver myndigheten få uppgifter om att beloppet finns där. Den behandling av personuppgifter som kommer att ske med stöd av den föreslagna uppgiftsskyldigheten väntas inte bli mer omfattande än om Kronofogdemyndigheten i stället gör en sedvanlig tillgångsundersökning enligt 4 kap. 15 § utsökningsbalken. Sådan tillgångsundersökning innebär att Kronofogdemyndigheten dagligen behöver ställa förfrågningar till Utbetalningsmyndigheten om samtliga registrerade gäldenärer. Ett sådant förfarande är inte bara ineffektivt och dyrt utan riskerar även att leda till ett större integritetsintrång eftersom behandlingen av personuppgifter blir mer omfattande, dvs. den kan inkludera fler personuppgifter om varje gäldenär.

Övriga konsekvenser av förslaget

Förslaget innebär att det skapas effektiva förutsättningar för Kronofogdemyndigheten att verkställa utmätning av belopp som har registrerats på transaktionskontot. För att möjliggöra en automatiserad process för tillgångsundersökning med avstämningar mot transaktionskontot samt utmätning av registrerade belopp behöver Kronofogdemyndigheten utveckla och anpassa vissa verksamhets-

system. Utvecklingen bedöms enligt Kronofogdemyndigheten medföra engångsvisa införandekostnader om cirka 3 miljoner kronor, förutsatt att befintliga funktioner kan återanvändas. Myndigheten har därvid framfört att det föreligger ett behov av att tillföras extra medel för att täcka kostnaderna samt att om detta inte sker kommer annan prioriterad utveckling att få stå tillbaka vilket i förlängningen kan bidra till längre handläggningstider och sämre service. Kronofogdemyndighetens behov av att tillföras ytterligare resurser ska dock ställas mot de positiva effekter i form av ökad utmätning som förslaget medför.

Om förslaget inte genomförs krävs, för att Kronofogdemyndigheten ska få tillgång till uppgifter i transaktionskontot och därmed möjlighet att utmäta, att myndigheten genom sedvanlig tillgångsundersökning regelmässigt ställer förfrågningar till Utbetalningsmyndigheten avseende varje gäldenär med stöd av 4 kap. 15 § utsökningsbalken. Det skulle innebära att Kronofogdemyndigheten dagligen skickar förfrågningar avseende samtliga registrerade gäldenärer, cirka 450 000, för att kontrollera om det på transaktionskontot finns inestående medel för verkställighetsåtgärder, en lösning som sannolikt för Utbetalningsmyndigheten skulle vara mer kostsam än efterfrågat resurstillskott till Kronofogdemyndigheten.

5 Behandling av personuppgifter

Utredningens förslag: I uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval ska Utbetalningsmyndigheten även få behandla de uppgifter som omfattas av den föreslagna 11 § i lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten, dvs. uppgifter som rör återkoppling på underrättelser.

Den nuvarande uppräkningsstycket i 8 § andra stycket av uppgifter som får behandlas i uppgiftssamlingen tas bort. Samtidigt föreslås en omformulering av 8 § tredje stycket som innebär att om det är nödvändigt för att Utbetalningsmyndigheten ska kunna utföra dataanalyser och urval ska myndigheten i uppgiftssamlingen också få behandla en annan uppgift som lämnas av en myndighet eller ett med myndighet likställt organ samt uppgifter av liknande slag som de som räknas upp i 8 § första stycket och som lämnas av en annan aktör.

Skälen för utredningens förslag

Tillgång till uppgifter för dataanalyser och urval

Regeringens huvudsakliga syfte med att inrätta Utbetalningsmyndigheten är att motverka förekomsten av felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Brottsliga angrepp på välfärdssystemen skadar statens finanser och urholkar allmänhetens förtroende för systemen. För att komma till rätta med sådan brottslighet ska Utbetalningsmyndigheten ha i uppgift att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Det medel som Utbetalningsmyndigheten har till sitt förfogande för denna uppgift, och som utgör en förutsättning för att nå regeringens mål, är att göra systemövergripande dataanalyser. En förut-

sättning för att myndigheten ska nå framgång i sitt uppdrag är att den har rättsligt stöd att samla in och behandla de uppgifter som behövs för att göra sådana analyser. Den faktor som kan begränsa myndighetens möjligheter att nå önskvärda resultat är om tillgången till uppgifter blir alltför kringskuren. I praktiken kan det leda till att myndighetens rättsliga möjligheter att få tillgång till och behandla uppgifter blir styrande för vilka brottsliga företeelser och fenomen som dataanalyserna kan inriktas på. Vissa typer av allvarliga brottsliga företeelser kommer inte kunna bekämpas om myndigheten inte får behandla de uppgifter som är nödvändiga för att upptäcka denna typ av brottslighet.

I takt med att samhället och välfärdssystemen utvecklas, ändras och anpassas den brottsliga verksamheten mot välfärdssystemen. För att identifiera nya typer av välfärdsbrottslighet kommer krävas att Utbetalningsmyndigheten ständigt utvecklar sin förmåga att utifrån relevanta analysmodeller göra systemövergripande dataanalyser. Brottslighet har en tendens att snabbt ändra upplägg och för att förhindra felaktiga utbetalningar är det viktigt att myndigheten har goda möjligheter att utveckla sina analysmodeller i snabb takt. Eftersom det inte på förhand går att säkerställa vilka uppgiftsmängder som behövs för att identifiera felaktiga utbetalningar behöver myndigheten pröva sig fram iterativt genom att testa värdet av olika uppgiftsmängder i analysarbetet. Det måste därför finnas viss flexibilitet i myndighetens rättsliga stöd att få tillgång till och behandla personuppgifter.

Tillgång till uppgifter som ger relevanta och träffsäkra dataanalyser

En förutsättning för att uppnå en hög grad av träffsäkerhet i dataanalyser är att Utbetalningsmyndigheten får behandla rätt kategorier av uppgifter. Det är alltså inte enbart mängden uppgifter som är avgörande för att myndigheten ska kunna utveckla träffsäkra analysmodeller utan även uppgifternas art som vid varje tillfälle avgör vilken effekt en dataanalys får.

De uppgifter som ska utgöra underlag i myndighetens dataanalyser behöver också hålla hög kvalitet i termer av korrekthet, relevans och aktualitet. Hög uppgiftskvalitet är viktigt inte minst för att de träffar och urval som dataanalyserna genererar ska vara

tillförlitliga. Vidare måste de källor som myndigheten samlar in uppgifterna i från vara trovärdiga och kunna verifiera att uppgifter har en hög nivå av äkthet. De aktörer som innehar denna typ av uppgifter finns, för Utbetalningsmyndighetens vidkommande, främst men inte enbart inom den offentliga sektorn.

Utgångspunkten för Utbetalningsmyndighetens insamling av uppgifter inom ramen för verksamheten med dataanalyser och urval är den uppgiftsskyldighet som regleras i lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Därutöver kan Utbetalningsmyndigheten få tillgång till uppgifter från exempelvis andra myndigheter under förutsättning att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas ut, 6 kap. 5 § offentlighets- och sekretesslagen. Utbetalningsmyndigheten kan också få tillgång till uppgifter genom att köpa avgiftsbelagda data från öppna källor, exempelvis Transportstyrelsens vägtrafikregister. Avgiftsbelagda data som adresser, telefonnummer, kreditinformation och fastighetspriser kan också köpas från privata aktörer.

Många datamängder som är relevanta för Utbetalningsmyndigheten att behandla består alltså av uppgifter som är offentliga och som myndigheten kan få tillgång till antingen genom att begära dem utlämnade eller genom att betala en avgift för dem. Detta förhållande, i kombination med den föreslagna uppgiftsskyldigheten, kan ge Utbetalningsmyndigheten goda förutsättningar att få tillgång till uppgifter för att utföra sitt uppdrag att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar.

Det är emellertid inte tillräckligt att myndigheten har förutsättningar att köpa vissa data eller att sekretess inte hindrar att Utbetalningsmyndigheten samlar in uppgifter från den offentliga förvaltningen. Utgör uppgifterna personuppgifter måste myndigheten också ha rättsligt stöd för att behandla dessa i verksamheten för dataanalys och granskning. I denna del är det regelverket om dataskydd som uppställer de yttersta ramarna för vilka uppgifter myndigheten kommer att få behandla för att utföra sin uppgift att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar.

Reglering av personuppgiftsbehandlingen vid Utbetalningsmyndigheten

Utbetalningsmyndighetens behandling av personuppgifter kommer att omfattas av dataskyddsförordningen. Vidare kommer lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och anslutande förordning samt lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten och anslutande förordning att gälla för Utbetalningsmyndigheten.

Utbetalningsmyndighetens verksamhet med att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen utgör en uppgift av allmänt intresse. Uppgiften regleras i förordningen (2023:461) med instruktion för Utbetalningsmyndigheten. För att utföra denna uppgift ska myndigheten få behandla personuppgifter om det är nödvändigt, jfr artikel 6.1 e dataskyddsförordningen och 1 kap. 6 § 2 lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.

Vilka personuppgifter en myndighet får behandla för ett bestämt ändamål styrs bl.a. av de principer som regleras i artikel 5 i dataskyddsförordningen. Av särskilt intresse här är den s.k. principen om uppgiftsminimering som fastställer att personuppgifter ska vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas, artikel 5.1 c. Det innebär bl.a. en skyldighet för den personuppgiftsansvarige, här Utbetalningsmyndigheten, att begränsa mängden personuppgifter till vad som är nödvändigt för att uppnå ändamålen med behandlingen. Principen om uppgiftsminimering återspeglas i 3 kap. 2 § lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten. Utbetalningsmyndigheten ska således tillämpa både de särskilda bestämmelserna i den sistnämnda bestämmelsen och de övergripande bestämmelserna om tillåtna ändamål vid behandling av uppgifter i uppgiftssamlingen för dataanalys och urval. Dessutom ska dataskyddsförordningens bestämmelser om grundläggande krav på behandling av personuppgifter tillämpas.

I 8 § förordningen (2023:463) om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten finns en begränsning av de kategorier av personuppgifter som Utbetalningsmyndigheten får behandla i uppgiftssamlingen för dataanalys och urval. En direkt effekt av en sådan detaljerad reglering är att den kommer att begränsa vilka typer av brottsliga företeelser och nya brottsliga fenomen som myndig-

heten kommer ha förmåga att upptäcka genom sina dataanalyser. Mer avancerade eller nya sätt att begå brott mot välfärdssystemen kommer helt enkelt bli svåra eller omöjliga att upptäcka om tillgången till personuppgifter blir alltför kringskuren.

I praktiken blir det alltså inte Utbetalningsmyndighetens förmåga att genom dataanalyser förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet mot välfärdssystemen som kommer sätta gränserna för hur väl myndigheten kan bidra till regeringens målsättning att motverka antalet felaktiga utbetalningar. Det blir i stället myndighetens rättsliga stöd, eller snarare avsaknad av nödvändigt rättsligt stöd, att behandla de personuppgifter som är nödvändiga för ändamålet som uppställer gränserna för vilka brottsliga beteenden myndigheten kan identifiera genom sina dataanalyser. En ytterligare effekt av en alltför kringskuren reglering av vilka uppgifter Utbetalningsmyndigheten får behandla för dataanalys och urval är att myndigheten tvingas använda ”fel” och alltför omfattande mängder data i sina analysmodeller. Detta leder till försämrad träffsäkerhet och ett ökat behov av manuell utredning för att konstatera om en utbetalning är felaktig eller inte. Den behandling av personuppgifter som sker inom ramen för en sådan utredning utgör, i likhet med urvalsträffen i sig, ett onödigt intrång i den personliga integriteten för den enskilde som berörs.

Utredningens förslag

Inrättandet av Utbetalningsmyndigheten väntas svara mot högt ställda ambitioner att komma till rätta med välfärdsbrottsligheten genom att minska antalet felaktiga utbetalningar. Avgörande för Utbetalningsmyndighetens arbete är att myndigheten har rätt förutsättningar att samla in de personuppgifter som är nödvändiga att behandla för att göra systemövergripande analyser med hög träffsäkerhet. På samma sätt som brottsupplägg förändras över tid kommer Utbetalningsmyndighetens behov av uppgifter förändras över tid.

Utbetalningsmyndigheten behöver rättsligt stöd att behandla rätt uppgifter för att uppnå en hög grad av träffsäkerhet i sina systemövergripande dataanalyser. Av 8 § första stycket i förordningen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten följer

redan att Utbetalningsmyndigheten får behandla uppgifter som omfattas av berörda myndigheters och arbetslöshetskassors uppgiftsskyldighet. Utredningen föreslår att Utbetalningsmyndigheten, i uppgiftssamlingen för dataanalys och urval, även ska få behandla sådana uppgifter som omfattas av uppgiftsskyldigheten enligt den av utredningen föreslagna 11 § i lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. För Utbetalningsmyndigheten är det väsentligt att få återkoppling från myndigheterna och arbetslöshetskassorna om vad hanteringen av en underrättelse om en misstänkt felaktig utbetalning har resulterat i. Återkoppling är även nödvändig på aktörs- och fenomennivå, se avsnitt 2.3. Med stöd av sådan återkoppling kan Utbetalningsmyndigheten utveckla och effektivisera sin verksamhet med dataanalyser och urval samt granskning av utbetalningar, exempelvis förmåga att göra träffsäkra analysmodeller och granskning som ger de beslutande myndigheterna möjlighet att vidta åtgärder. I den mån återkopplingen innehåller personuppgifter behöver myndigheten även ha stöd för att i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval kunna behandla sådana uppgifter som inkommer till myndigheten i verksamheten. Bestämmelsen om vilka uppgifter som får finnas i uppgiftssamlingen behöver därför omfatta även uppgifter som lämnats genom återkoppling.

Det är det en rimlig utgångspunkt att även uppgifter som innehas av myndigheter i den offentliga förvaltningen ska få behandlas av Utbetalningsmyndigheten för dataanalyser och urval så länge den utlämnande myndigheten inte bedömer att uppgifterna omfattas av sekretess. De uppgifter som avses är alltså sådana som en myndighet och ett organ som jämställs med en myndighet enligt 2 kap. offentlighets- och sekretesslagen, kan lämna ut efter en begäran från Utbetalningsmyndigheten. Vidare bör även sådana uppgifter som Utbetalningsmyndigheten kan få tillgång till från öppna källor hos andra myndigheter, exempelvis mot att betala en avgift få behandlas i uppgiftssamlingen.

Som anförts ovan är data som exempelvis adresser, telefonnummer, kreditinformation, uppgifter om företag, fastigheter och ägarförhållanden viktiga för att Utbetalningsmyndighetens dataanalyser och urval samt granskning av utbetalningar ska bli mer effektiva och träffsäkra samt för att vissa analyser ska kunna utföras.

Dessa uppgifter kan köpas från privata aktörer som exempelvis UC och Bisnode. Uppgifterna kommer till sin karaktär att likna sådana uppgifter som är möjliga att hämta in med stöd av lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Om uppgifterna utgör personuppgifter måste myndigheten ha rättsligt stöd för att behandla dessa i verksamheten för dataanalys och urval. Utredningen föreslår därför att det ska framgå av 8 § förordningen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten att det är möjligt för myndigheten att behandla uppgifter av liknande slag som omfattas av lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten och som lämnas av en annan aktör än en myndighet eller ett med myndighet jämställt organ.

Konsekvenser för den personliga integriteten

Enligt det dataskyddsrättsliga regelverket får en myndighet behandla personuppgifter om det finns rättslig grund för det och ett berättigat ändamål för behandlingen. Den behandling av personuppgifter som Utbetalningsmyndigheten behöver utföra för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar syftar till att tillgodose ett allmänt intresse som kan rättfärdiga en inskränkning av den personliga integriteten. Enligt regeringens bedömning utgör den behandling av personuppgifter som är nödvändig för detta ändamål ett proportionerligt ingrepp i den enskildes personliga integritet, prop. 2022/23:34 s. 165.

Utbetalningsmyndigheten får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att kunna utföra sin uppgift att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. För att göra dataanalyser och urval finns vid Utbetalningsmyndigheten en uppgiftssamling för dataanalyser och urval. I denna uppgiftssamling får endast de personuppgifter som behövs för att göra dataanalyser och urval behandlas, 1 kap. 6 § första stycket 2 samt 3 kap. 1 och 2 §§ lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.

Utgångspunkten är alltså enligt 1 kap. 6 § första stycket 2 lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten att behandlingen av personuppgifter måste vara *nödvändig* för att myndigheten ska kunna utföra sin uppgift att förebygga, förhindra

och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Personuppgiftsbehandlingen i myndighetens arbete med dataanalyser och urval kommer att omfattas av det ändamålet. I uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval får vidare enligt 3 kap. 2 § samma lag endast de personuppgifter som behövs för att göra dataanalyser och urval behandlas. Bestämmelsen är en begränsningsregel som gäller vid behandling i uppgiftssamlingen och som dessutom innebär ett krav på att de uppgifter som behandlas för att göra dataanalyser och urval måste finnas i uppgiftssamlingen. Behandlingen i uppgiftssamlingen omfattas samtidigt som ovan nämnts av det övergripande ändamål som anges i 1 kap. 6 § första stycket 2 i lagen.

Regeringen har bedömt att en närmare reglering av vilka slags uppgifter som ska få behandlas i uppgiftssamlingen kan tas in i förordning, prop. 2022/23:34 s. 143 och 144. Utredningen föreslår nu bl.a. att myndigheten också ska få behandla en uppgift som är av liknande slag som de som omfattas av uppgiftsskyldigheten i lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten men som lämnas av en annan aktör, samt en annan uppgift som lämnas av en myndighet eller ett med myndighet jämställt organ. Även för dessa behandlingar gäller förutsättningen att behandlingarna sker inom ramen för ovan nämnda ändamål. Förslagen utgör sådan närmare reglering som kan finnas i förordning. Behandlingen av sådana uppgifter som förslaget omfattar kommer att ske i ovan nämnda uppgiftssamling vilket innebär att behandlingen kommer att omfattas av 3 kap. 2 § lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.

Utredningens förslag rymms således inom det ändamål och de allmänna principer som regleras i dataskyddsförordningen och i den föreslagna lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten, se artiklarna 5 och 6.1 dataskyddsförordningen samt 1 kap. 6 § första stycket 2 och 3 kap. 2 § lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.

Förslaget ger viss flexibilitet för myndigheten men den yttersta ramen för i vilka fall en behandling är tillåten utgörs i praktiken bl.a. av ovan nämnda ändamålsreglering och begränsningsregeln för behandling i uppgiftssamlingen. Principen om uppgiftsminimering enligt dataskyddsförordningen medför en ytterligare begränsning av vilka uppgifter som får behandlas i uppgiftssamlingen. Det kommer

därmed också vara nödvändigt att man inom verksamheten har klart för sig huruvida en viss uppgift ingår i den aktuella uppgiftssamlingen eller inte. Det kommer därför att finnas ett behov av interna riktlinjer för Utbetalningsmyndighetens tillämpning liksom utbildning för personalen som arbetar vid myndigheten.

Förslaget avser inte att leda till en mer omfattande personuppgiftsbehandling vid myndigheten. Tvärtom skapar det förutsättningar för Utbetalningsmyndigheten att minimera sin personuppgiftsbehandling genom att avgränsa datainsamlingen till rätt uppgifter, dvs. endast de uppgifter som resulterar i en hög nivå av träffsäkerhet i dataanalyserna. Utan tillgång till rätt uppgifter blir träffsäkerheten lägre vilket kräver omfattande manuell handpåläggning för att utreda huruvida en utbetalning är felaktig eller inte. Vid en sådan utredning behöver en handläggare ta del av personuppgifter i läsbart skick. Detta innebär i sig ett större integritetsintrång jämfört med en helt automatiserad behandling av i huvudsak pseudonymiserade personuppgifter.

Vad som avses med rätt uppgifter kommer att variera över tid. I praktiken rör det sig huvudsakligen om sådana personuppgifter som var för sig inte är integritetskänsliga. Det finns inte heller några omständigheter som talar för att Utbetalningsmyndigheten har behov av att i någon större utsträckning behandla känsliga personuppgifter som omfattas av artikel 9 i dataskyddsförordningen. Det råder dock inget tvivel om att uppgifterna sammantaget ska betraktas som integritetskänsliga när de är föremål för behandling i Utbetalningsmyndighetens uppgiftssamling för dataanalys och urval. Utredningen bedömer dock att det integritetsintrång som uppstår för enskilda vars personuppgifter behandlas inte märkbart kommer öka med anledning av utredningens förslag.

Utbetalningsmyndighetens ändamål med att behandla personuppgifter i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen är både berättigat, uttryckligt angivet och tillräckligt avgränsat för att vara förutsebart för de registrerade vars personuppgifter behandlas. Utredningens förslag innebär inte en försämring för de registrerade i denna del. Tvärtom medför förslaget att Utbetalningsmyndigheten ges bättre förutsättningar att öka träffsäkerheten i sitt analysarbete och minimera behovet av manuell handläggning. Detta är positivt ur integritetsynpunkt.

Utbetalningsmyndigheten har ett tungt vägande ansvar att säkerställa att den personuppgiftsbehandling som dataanalyserna medför uppfyller kraven på precision och tydlighet. En grundläggande regel här är att myndigheten aldrig får behandla andra personuppgifter än de som är nödvändiga för att uppnå det eftersträvade ändamålet med behandlingen. Det gäller oavsett vilka uppgifter myndigheten har rättsligt stöd att behandla för ändamålet. Myndigheten måste alltså inför varje insamling av uppgifter noggrant överväga och motivera godtagbara skäl till att en viss kategori av uppgifter är nödvändiga att behandla för dataanalys och urval. I lagen och förordningen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten finns flera bestämmelser som syftar till att inskräpa vikten av begränsad och kontrollerad behandling av personuppgifter. Vid myndighetens behandling av personuppgifter finns såväl begränsningar i möjligheterna att genom sökning få fram särskilda slag av uppgifter som krav på rutiner för behörighetstilldelning och dokumentation. Vidare får endast personer som behöver uppgifterna för sitt arbete ges tillgång till dem. När uppgifterna inte längre behöver behandlas ska de tas bort eller aidentifieras. De analyser, bedömningar och ställningstaganden som myndigheten gör bör dokumenteras och bevaras.

Därutöver kommer myndigheten vara skyldig att vidta särskilda åtgärder som följer av lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten i syfte att skydda de uppgifter som behandlas. Vid myndigheten kommer också att finnas ett integritetsskyddsråd som har i uppgift att fortlöpande utöva insyn i de åtgärder som myndigheten vidtar för att säkerställa integritetsskyddet i verksamheten. En väsentlig del av denna uppgift kan förmodas vara att granska huruvida Utbetalningsmyndigheten endast samlar in personuppgifter som bedöms vara nödvändiga att behandla i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Utredningen bedömer att den inskränkning i skyddet av den personliga integriteten som utredningens förslag medför är proportionerligt och godtagbart i förhållande till syftet med personuppgiftsbehandlingen, dvs. att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Förslagets övriga konsekvenser

Utredningens förslag om vilka personuppgifter Utbetalningsmyndigheten ska få behandla inom ramen för dataanalyser och urval syftar till att ge myndigheten nödvändiga förutsättningar att över tid leverera resultat som svarar mot regeringens ambitioner att motverka välfärdsbrottsligheten. Myndigheten ska ha möjlighet att samla in och behandla rätt uppgifter, dvs. de uppgifter som behövs för att med hög träffsäkerhet identifiera den brottslighet som i störst utsträckning åsamkar skada på välfärdssystemen. Utredningens förslag ger alltså Utbetalningsmyndigheten de rättsliga förutsättningar som krävs för att myndigheten över tid ska kunna bidra till regeringens mål att minska alla typer av brottsliga angrepp på välfärdssystemen som inkluderar felaktiga utbetalningar.

Förslaget kan emellertid antas medföra mer träffsäkra dataanalyser och urval vilket minskar risken för att de uppgiftslämnande myndigheterna och arbetslöshetskassorna tvingas till onödig administration av uppgifter. Utredningen bedömer att någon ökad arbetsbörda av den karaktär att den medför behov av ökat resurstillskott inte uppstår som en följd av förslagen.

6 Utbetalningsmyndighetens roll i det brottsförebyggande arbetet

Utredningens förslag: Utbetalningsmyndigheten ska delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten.

Inom ramen för det arbetet ska Utbetalningsmyndigheten trots sekretess lämna uppgift till en annan myndighet om det behövs för den mottagande myndighetens deltagande i samverkan. En uppgift ska inte lämnas om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

Skälen för utredningens förslag

Samverkan mot organiserad brottslighet

Regeringen anser att myndigheternas arbete med att minska felaktiga utbetalningar ska stärkas. Särskilt prioriterat är arbetet med att bekämpa den organiserade brottslighetens utnyttjande av välfärdssystemen och andra offentliga stödsystem, prop. 2022/23:1, utgiftsområde 2, s. 109. Arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott är viktigt både ur ett statsfinansiellt perspektiv och för förtroendet för välfärdssystemen. I detta sammanhang är införandet av ytterligare kontroll- och analysverktyg centralt, särskilt för bekämpandet av den organiserade brottsligheten, dir. 2022:8. Genom att inrätta Utbetalningsmyndigheten får staten som helhet tillgång till ytterligare ett verktyg i arbetet med att motverka angrepp på välfärdssystemen, inklusive den organiserade brottsligheten.

Med begreppet brottsbekämpning brukar avses åtgärder för att förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott samt verkställa straffrättsliga påföljder. Utbetalningsmyndighetens arbete med att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar utgör inte brottsbekämpande verksamhet, prop. 2022/23:34 s. 80. Utbetalningsmyndigheten kommer således inte ha ett uttalat brottsbekämpande uppdrag även om ett av regeringens syften med att inrätta myndigheten är att den ska bidra i arbetet med att bekämpa den organiserade brottsligheten, exempelvis genom brottsförebyggande verksamhet. För att uppnå detta syfte är det av avgörande vikt att myndigheten har förutsättningar att fullt ut delta i relevanta samverkansarbeten inom den statliga förvaltningen, exempelvis i den myndighetsgemensamma samverkan mot organiserad brottslighet.

I den myndighetsgemensamma samverkan mot organiserad brottslighet ingår både brottsbekämpande och icke brottsbekämpande myndigheter. Satsningen leds av ett samverkansråd, verkar genom ett operativt råd, ett nationellt underrättelsecentrum, sju regionala samverkansråd och sju regionala underrättelsecenter. I samverkan ingår ytterligare ett antal myndigheter som s.k. nätverksmyndigheter. En nätverksmyndighet ingår inte i arbetets beslutforum utan bidrar frivilligt, på eget initiativ eller på förfrågan.

Samverkansarbetet bedrivs på underrättelsestadiet och tyngdpunkten består i brottsbekämpande verksamhet. Någon av de brottsbekämpande myndigheterna är därför alltid delaktig i det arbete som bedrivs. När det gäller de icke brottsbekämpande myndigheterna som ingår i samverkansarbetet ges dessa, genom att få del av information om olika företeelser och strategiska personer, möjlighet att inrikta sin verksamhet, prop. 2015/16:167 s. 18.

I betänkandet SOU 2020:35 föreslås att Utbetalningsmyndigheten ska ingå som nätverksmyndighet i samverkansarbetet mot organiserad brottslighet. Förslaget motiveras med att myndigheten på detta sätt kan dela med sig av kunskap om bl.a. olika upplägg och trender i brottslighet som riktas mot välfärden, SOU 2020:35 s. 320. Vidare anförs att integritetsskäl talar emot att Utbetalningsmyndigheten ska delta fullt ut i samverkan då det skulle kunna påverka förutsebarheten i myndighetens personuppgiftsbehandling. Inom ramen för samverkan kan det nämligen framställas önskemål om att Utbetalningsmyndigheten ska utföra vissa sökningar bland de upp-

gifter som samlats in för dataanalys och urval. I betänkandet utesluts dock inte att det, när Utbetalningsmyndighetens verksamhet är i drift, kan framstå som nödvändigt att myndigheten deltar fullt ut i samverkan, SOU 2020:35, s. 321.

De brottsbekämpande myndigheterna står inför stora utmaningar i kampen mot den grova och organiserade brottsligheten. Angrepp på utbetalande system och undandragande av skatter och avgifter är i dag ett av de allvarligaste hoten mot samhället från den organiserade brottsligheten. I samband med att propositionen Utbetalningsmyndigheten (prop. 2022/23:34) presenterades tydliggjorde regeringen att ett av de allvarligaste hoten mot välfärden är organiserad brottslighet som utnyttjar systemen för sin egen vinning samt att statens förmåga att bekämpa välfärdsbrott därför behöver förbättras avsevärt. Enligt utredningens uppfattning står det redan nu klart att Utbetalningsmyndigheten bör ingå fullt ut i samverkansarbetet mot den organiserade brottsligheten. Utredningen bedömer vidare att denna uppfattning har starkt stöd bland de aktörer som redan ingår på det sättet i samverkan. Utredningen, liksom flera av de aktörer som utredningen har i uppgift att inhämta synpunkter från inom ramen för uppdraget, har identifierat att myndigheten har potential att över tid upparbeta unik kompetens och inblick i bl.a. strukturer, samband och mönster i hur den organiserade brottsligheten utnyttjar välfärdssystemen. Utbetalningsmyndigheten kan bidra i arbetet genom att identifiera nätverk inom den organiserade brottsligheten och analysera huruvida enskilda i nätverket utverkar felaktiga utbetalningar. Dessa förmågor bör tas tillvara inom ramen för det aktuella samverkansarbetet eftersom de kan öka effektiviteten i myndigheternas samverkan.

Utbetalningsmyndigheten måste ha konkreta förutsättningar att delta i relevant brottsförebyggande samverkansarbete för att uppnå regeringens målsättning att motverka felaktiga utbetalningar även inom ramen för den organiserade brottsligheten. Utredningen bedömer att för att Utbetalningsmyndigheten ska kunna ingå i samverkansarbetet i den utsträckning som är nödvändig krävs viss ytterligare reglering som stödjer detta. Utredningen föreslår därför att Utbetalningsmyndigheten ska få i uppgift att delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten. Uppgiften innebär att myndigheten kan bedriva brottsförebyggande verksamhet inom ramen för samverkansarbetet.

Uppgiftsskyldighet

För att Utbetalningsmyndigheten fullt ut ska kunna delta i samverkansarbetet mot den organiserade brottsligheten, exempelvis närvara vid möten, bidra med information eller vidta för samverkansarbetet relevanta åtgärder inom den egna verksamheten, krävs att myndigheten får ta del av sekretessbelagd information och kan lämna sekretessbelagd information till en annan myndighet, jfr prop. 2015/16:167 s. 34 f.

En övervägande majoritet av de myndigheter som ingår i samverkansarbetet mot den organiserade brottsligheten omfattas av den uppgiftsskyldighet som regleras i 2 § lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet och 2 § förordningen (2016:775) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet. Skyldigheten att trots sekretess lämna en uppgift till en annan myndighet gäller endast om den mottagande myndigheten har ett behov av uppgiften för att delta i samverkan. En uppgift ska dock inte lämnas ut om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut. Intresseavvägningen ger möjlighet att skydda särskilt känsliga uppgifter, exempelvis uppgifter om hälsa och sexualliv. Det kan även finnas starka skäl att inte lämna ut uppgifter om vissa metoder och arbetsätt eller särskilda uppgifter som kan skada en förestående eller pågående kontrollverksamhet, jfr prop. 2015/16:167 s. 51.

En förutsättning för att Utbetalningsmyndigheten ska kunna delta fullt ut i samverkansarbetet mot den organiserade brottsligheten är att myndigheten har rättsligt stöd att ta del av och dela med sig av sekretessbelagd information. I praktiken är informationsutbytet en nödvändighet för att myndigheten på ett effektivt sätt ska kunna bidra i arbetet mot den organiserade brottsligheten.

Utbetalningsmyndighetens informationstillgångar kommer främst att bestå av uppgiftsmängder som har samlats in från andra myndigheter som också ingår i samverkansarbetet. Utbetalningsmyndighetens analysarbete kan dock generera ytterligare information avseende bl.a. strukturer, mönster och kopplingar inom ramen för de uppgiftsmängder som myndigheten hanterar. Det bör främst vara den sistnämnda typen av information som kan tillföra ytterligare värde i det aktuella samverkansarbetet. Effektiviteten i arbetet

kan också förbättras genom att information från flertalet myndigheter i samverkan redan finns samlade i ett analyserbart skick hos Utbetalningsmyndigheten vilket också innebär att det går snabbare att genomföra analyser för att identifiera misstänkta välfärdsbrott och att samla analysunderlag som behövs för att utreda dessa.

Uppgifter som andra myndigheter kan lämna till Utbetalningsmyndigheten inom ramen för samverkansarbetet kan ha stor betydelse för myndigheten när det gäller att skapa mer träffsäkra analysmodeller i syfte att identifiera företeelser och fenomen med kopplingar till den organiserade brottslighetens utnyttjande av välfärdssystemen.

I syfte att stärka arbetet med att bekämpa den organiserade brottslighetens utnyttjande av välfärdssystemen föreslår utredningen att Utbetalningsmyndigheten ska omfattas av den uppgiftsskyldighet som regleras i 2 § lagen om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet.

Förslagen medför inte att brottsdatalagen blir tillämplig

För personuppgiftsbehandling som sker i brottsbekämpande syfte gäller dataskyddsdirektivet. I svensk rätt har dataskyddsdirektivet genomförts genom bl.a. brottsdatalagen (2018:1177). Brottsdatalagen gäller, med vissa undantag, bl.a. vid behandling av personuppgifter som utförs av behöriga myndigheter i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder (se 1 kap. 2 och 4 §§). Med behörig myndighet avses enligt 1 kap. 6 § brottsdatalagen en myndighet som har till uppgift att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott, verkställa straffrättsliga påföljder eller upprätthålla allmän ordning och säkerhet, när den behandlar personuppgifter för ett sådant syfte, eller en annan aktör som har anförtrotts myndighetsutövning för ett sådant syfte, när den behandlar personuppgifter för ett sådant syfte.

De krav som kan ställas på personuppgiftsbehandlingen enligt lagen skiljer sig från vad som följer av dataskyddsförordningen. Ett grundläggande krav för att brottsdatalagen ska vara tillämplig är att den som behandlar personuppgifterna är en behörig myndighet och i egenskap av behörig myndighet behandlar personuppgifter för

något av de i lagen angivna syftena (se SOU 2017:29 s. 181 och 182 samt prop. 2017/18:232 s. 111 och 112).

I Utbetalningsmyndighetens uppgifter ingår att administrera systemet med transaktionskonto och att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Myndigheten ska inom ramen för den senare uppgiften genomföra dataanalyser, urval och granskningar, som i förlängningen syftar till att utgöra ett stöd för andra myndigheters och arbetslöshetskassors kontrollverksamhet.

De nu aktuella förslagen innebär att Utbetalningsmyndigheten ges möjlighet att delta i samverkan mot den organiserade brottsligheten. Kontrollverksamhet ligger utanför brottsdatalagens tillämpningsområde och det faktum att uppgifter från Utbetalningsmyndighetens verksamhet kan komma att utgöra underlag i förundersökningar medför inte heller att personuppgiftsbehandlingen omfattas av brottsdatalagen, jfr. prop. 2022/23:34 s. 113. Frågan är om de nu aktuella förslagen – som möjliggör samverkan i arbetet mot den organiserade brottsligheten – innebär att Utbetalningsmyndigheten blir behörig myndighet i brottsdatalagens mening.

Som framgår av prop. 2022/23:34 hindrar inte det faktum att Utbetalningsmyndigheten inte kommer att ha ett brottsbekämpande uppdrag att myndigheten samverkar med brottsbekämpande myndigheter, t.ex. med myndigheterna som verkar inom den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet, och delar med sig av sin kunskap om bl.a. olika upplägg och trender i brottslighet som riktas mot välfärden. Vidare framgår att Utbetalningsmyndigheten kan anmäla misstänkta brott till polisen och lämna underrättelser till olika myndigheter. Utbetalningsmyndigheten kommer därmed, i likhet med flera andra icke brottsbekämpande myndigheter, att kunna bidra till att minska brottsligheten genom samverkan av olika slag.

Det faktum att regeringen ger vissa myndigheter – både brottsbekämpande och icke brottsbekämpande sådana – i uppdrag att utveckla den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet ger inte någon av de sistnämnda myndigheterna några sådana arbetsuppgifter som är förutsättningen för att en myndighet ska vara behörig myndighet enligt brottsdatalagen. Tvärtom förutsätts de samverkande myndigheterna verka inom ramen för sina ordinarie arbetsuppgifter. De myndigheter utanför rättskedjan som

deltar i sådan samverkan blir därför inte genom uppdraget behöriga myndigheter i brottsdatalogens mening, jfr SOU 2017:29 s. 195. Som exempel på en sådan myndighet som enligt sin instruktion ska delta i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten kan nämnas Arbetsförmedlingen, se 4 § 8 förordningen (2007:1030) med instruktion för Arbetsförmedlingen, liksom Försäkringskassan som enligt 2 § 4 förordningen (2009:1174) med instruktion för Försäkringskassan har i uppgift att göra det samma.

Regeringen pekar vidare i förordningen om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet ut ett antal olika myndigheter som – förutom vissa myndigheter i rättskedjan, bl.a. nyss nämnda Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, ska delta i samverkan. Skyldigheten att samverka medför dock inte att de myndigheter utanför rättskedjan som är uppgiftsskyldiga blir behöriga myndigheter enligt brottsdatalogen, jfr. a. SOU s. 196. Det finns således ett antal myndigheter som omfattas av lagen om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet, utan att av det skälet betraktas som brottsbekämpande myndigheter eller som primärt har att tillämpa brottsdatalogen i sin verksamhet, jfr. prop. 2015/16:167 s. 34, 43 och 44. Det är endast fråga om en sekretessbrytande reglering som tar sikte på utlämnandet av uppgifter på samma sätt som andra sekretessbrytande regleringar. Lagen om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet omfattar vidare inte myndigheternas fortsatta användning av uppgifterna inom den egna verksamheten, jfr. a. prop. s. 42.

Utredningen bedömer mot bakgrund av det ovan anförda att Utbetalningsmyndigheten inte genom de förslag som utredningen lämnar för att Utbetalningsmyndigheten ska kunna delta fullt ut i samverkan mot organiserad brottslighet kommer att utgöra behörig myndighet i brottsdatalogens mening.

Som konstateras i prop. 2022/23:34 kommer, för det fall Utbetalningsmyndigheten i framtiden ges ytterligare eller ändrade uppgifter, en ny bedömning av tillämpligheten av brottsdatalogen att behöva göras. Det är syftet med behandlingen av personuppgifter i det enskilda fallet som avgör om behandlingen omfattas av brottsdatalogens tillämpningsområde eller inte, vilket innebär att Utbetalningsmyndigheten i varje enskilt fall kommer att behöva bedöma vilken dataskyddsrättslig reglering som är tillämplig.

Förslagets konsekvenser för den personliga integriteten

Förslaget om att Utbetalningsmyndigheten ska omfattas av uppgiftsskyldigheten i lagen om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet kan medföra ytterligare integritetsintrång för enskilda vars personuppgifter behandlas. Samma sak gäller i förhållande till de uppgifter som Utbetalningsmyndigheten tar del av i samverkansarbetet, även om dessa uppgifter som tidigare framgått kommer att omfattas av absolut sekretess hos myndigheten.

Inom ramen för samverkansarbetet förutses att Utbetalningsmyndigheten kommer ta del av personuppgifter med koppling till Utbetalningsmyndighetens uppgifter, organisation och verksamhet. Det innebär å ena sidan en viss risk för ett ökat integritetsintrång. Å andra sidan ökar statens möjligheter att bl.a. motverka felaktiga utbetalningar till individer och företag som sker inom ramen för organiserad brottslighet. Att Utbetalningsmyndigheten kan delta aktivt i det arbetet ligger i hela samhällets och i varje enskild individs intresse och väger klart tyngre än det integritetsintrång som personuppgiftsbehandlingen kan medföra för de berörda individerna genom att Utbetalningsmyndigheten deltar i samverkan mot organiserad brottslighet fullt ut.

I den aktuella samverkan kan dock Utbetalningsmyndigheten även komma att behandla uppgifter om andra individer, exempelvis sådana som avförs efter utredning och sådana som, utan att själva medverka i brottslig verksamhet, har en koppling till en individ som är misstänkt för sådan verksamhet. Mot det integritetsintrång som Utbetalningsmyndighetens behandling av personuppgifter kan innebära avseende dessa individer ska ställas vikten av att bekämpa organiserad brottslighet. Det bör här poängteras att det rör sig om misstänkt allvarlig och systemhotande brottslighet vilket det finns ett starkt samhälleligt intresse av att bekämpa. Vissa begränsningar av integritetsskyddet får därför anses vara godtagbara även för dessa individer, jfr prop. 2015/16:167 s. 26.

De personuppgifter som Utbetalningsmyndigheten kan komma att ta del av inom ramen för samverkansarbetet får, om det är nödvändigt, behandlas för ändamålet att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, 1 kap. 6 § första stycket 2 i lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten. Vilka uppgifter myndigheten får

behandla inom ramen för dataanalys och urval regleras närmare 3 kap. 2 § i lagen samt i den förordning som ansluter till lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten. Den regleringen kommer alltså att avgöra om Utbetalningsmyndigheten får behandla mottagna uppgifter i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval.

Utredningen anser, i motsats till det som lyfts fram i SOU 2020:35, att Utbetalningsmyndighetens deltagande i samverkansarbetet inte påverkar förutsebarheten i myndighetens personuppgiftsbehandling. Utbetalningsmyndighetens behandling av personuppgifter får, inom ramen för samverkansarbetet liksom i myndighetens övriga verksamhet med dataanalys och granskning, endast ske om det är nödvändigt och i syfte att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. De uppgifter som förutses utbytas inom ramen för samverkansarbetet kommer alltså att behandlas endast för detta angivna ändamål. Vidare bör behovet av uppgiftsutbyte i regel endast aktualiseras i ett pågående projekt mellan de berörda myndigheterna. Det handlar alltså inte om rutinmässigt massutlämnande av omfattande uppgiftsmängder. Som framgått ovan omfattar inte heller lagen om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet myndigheternas fortsatta användning av uppgifterna inom den egna verksamheten.

Vidare ska myndighetens eventuella sökningar i uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval genomföras med respekt för enskildas personliga integritet. Det innebär att myndigheten noga ska överväga vilken integritetspåverkan en behandling av personuppgifter kan ha och säkerställa att eventuella integritetsintrång tydligt kan motiveras, prop. 2022/23:34 s. 211. Därtill är myndigheten förhindrad att använda vissa sökbegrepp, se 1 kap. 10 § lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten.

De personuppgifter som lämnas till Utbetalningsmyndigheten inom ramen för samverkan får myndigheten inte behandla under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen, 4 kap. 1 § lagen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten. Det innebär att myndigheten måste kunna motivera en fortsatt behandling av personuppgifter. Kan myndigheten inte göra det ska personuppgifternas tas bort eller avidentifieras, jfr. prop. 2022/23:34 s. 212.

Syftet med den ytterligare behandling av personuppgifter som kan förutses med anledning av Utbetalningsmyndighetens deltagande i samverkansarbetet mot organiserad brottslighet är starkt motiverad även om den innebär vissa begränsningar i en enskilds skydd mot intrång i den personliga integriteten. Det finns ett starkt samhälleligt intresse av att bekämpa organiserad brottslighet och vissa begränsningar i integritetsskyddet får därmed anses godtagbara, jfr prop. 2015/16:167 s. 26–27 och 46. Utredningen bedömer sammantaget att den behandling av personuppgifter som kan komma att aktualiseras hos Utbetalningsmyndigheten till följd av uppgiftsskyldigheten och deltagandet i samverkansarbetet är förutsebar och proportionerlig i förhållande till det ändamål för vilken den utförs.

Förslagets övriga konsekvenser

Förslaget om att Utbetalningsmyndigheten ska ingå fullt ut i den myndighetsgemensamma samverkan mot organiserad brottslighet innebär att myndighetens arbete med dataanalys och granskning kan få ett större brottsförebyggande inslag. Deltagandet i samverkan väntas kräva att myndigheten kan avsätta tillräckligt med personella resurser för arbetet. Samverkansarbetet bör emellertid betraktas som en naturlig del av myndighetens kärnverksamhet och resurser för deltagandet bör därför prioriteras särskilt i takt med myndighetens uppbyggnad. Utbetalningsmyndighetens deltagande i samverkansarbetet förväntas få positiva effekter för statens samlade arbete med att bekämpa den organiserade brottsligheten. Utredningen har beaktat de ekonomiska konsekvenserna av förslaget i det budgetunderlag som redan getts in till regeringen.

7 Samlad dataskydds- och integritetsbedömning

Utredningens bedömning: Den personuppgiftsbehandling som förslagen i denna promemoria medför kommer att utgöra en proportionerlig inskränkning av skyddet för den personliga integriteten. Förslagen är förenliga med såväl dataskyddsförordningens krav som övrig på området relevant reglering.

Skälen för utredningens bedömning

Utgångspunkter vid bedömningen

Utredningen har i tidigare avsnitt i promemorian lämnat förslag som kan få effekter på den personliga integriteten samt i dessa avsnitt redogjort för sin bedömning av om intrånget är proportionerligt (se t.ex. avsnitt 2.1-2.3, och 4-6). I respektive avsnitt redogörs närmare för vad den behandling som förslagen medför kommer att innebära. I prop. 2022/23:34 finns vidare en redogörelse över vad som följer av bl.a. EU:s rättighetsstadga och dataskyddsförordningen i fråga om krav på skydd för den personliga integriteten. Den enskilde är skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten och har en rätt till respekt för sitt privatliv. I de fall en myndighet vill behandla personuppgifter måste den beakta dessa rättigheter. Utbetalningsmyndighetens personuppgiftsbehandling syftar till att tillgodose ett allmänt intresse som kan rättfärdiga en inskränkning av den personliga integriteten. I det följande ges en samlad bedömning avseende integritets- och proportionalitetsaspekter av förslagen utifrån kraven i ovan nämnda reglering.

Integritetsrisker vid behandling enligt förslagen

Regeringen har bedömt att behandlingen av personuppgifter i Utbetalningsmyndighetens verksamhet innebär ett betydande intrång i den personliga integriteten och därför omfattas av skyddet mot detta i regeringsformen, men också att kriterierna för när skyddet får begränsas är uppfyllda, prop. 2022/23:34 s. 163.

De förslag som utredningen lämnar i denna promemoria skulle kunna anses innebära vissa ökade risker ur ett integritetsperspektiv i förhållande till nyligen beslutad reglering rörande Utbetalningsmyndigheten (prop. 2022/23:34, bet. 2022/23:FiU35, rskr. 2022/23:266 och förordningar utfärdade av regeringen den 22 juni 2023). Förslagen kan till sin lydelse uppfattas så att de medför att Utbetalningsmyndigheten kommer få del av en ökad mängd uppgifter, däribland känsliga uppgifter och uppgifter om lagöverträdelser i den mening som avses i dataskyddsförordningen. Sambearbetningen av en stor mängd uppgifter vid myndighetens dataanalyser och urval, och den kartläggning av enskilda som detta kan innebära utgör enligt utredningens uppfattning det område som innebär störst risker ur ett integritetsperspektiv. En omfattande behandling inom verksamheten kan innebära en risk för att uppgifter kommer till andra personers kännedom på ett sätt som skulle kunna skada den enskildes anseende. Vidare finns en risk för obehörig intern åtkomst av uppgifter.

Utökade möjligheter för informationsinhämtning till och från Utbetalningsmyndigheten, som är en förutsättning för myndighetens verksamhet, utgör vidare i sig också en viss ökad risk för att utomstående aktörer på ett otillbörligt sätt skaffar sig åtkomst till uppgifterna och därmed en risk för obehörig extern åtkomst. Detta ställer i sin tur än högre krav på korrekt hantering och säkerhet vid överföring av informationen.

Utredningen vill dock framhålla att förslagen inte avser att leda till att myndighetens personuppgiftsbehandling ska innebära ökade risker i integritetshänseende. Utredningen lämnar förslag om ändrad lydelse av vissa uppgiftsskyldigheter och nya sådana endast i den utsträckning som ett starkt behov av detta har identifierats i syfte att Utbetalningsmyndighetens ska kunna utföra de uppgifter som avses och förväntas av myndigheten. Utredningens förslag motiveras av de starka skäl, nämligen det synnerligen allvarliga hot som ekonomisk

och organiserad brottslighet utgör mot samhället, som ligger bakom inrättandet av myndigheten. En förtydligad reglering som är anpassad efter Utbetalningsmyndighetens specifika behov innebär en mindre risk för otillåten behandling av personuppgifter. Genom det regelverk som i övrigt kommer att gälla för Utbetalningsmyndighetens behandling av personuppgifter uppställs tydliga ramar för behandlingen. Enligt utredningens bedömning bibehålls befintligt skydd för den personliga integriteten i nuvarande reglering som därtill i viss mån blir förstärkt i och med förslagen om införande av förtydligade uppgiftsskyldigheter i 2 och 3 §§ lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. En bedömning av behovet och proportionaliteten av förslagen ska dock göras.

Ändring av uppgiftsskyldigheten av betydelse för administrationen av systemet med transaktionskonto

Utredningens förslag om ändring av den föreslagna uppgiftsskyldigheten avseende *administrationen av transaktionskontot*, se avsnitt 2.1, bidrar till att myndigheten kan få del av nödvändiga uppgifter i anslutning till inrättandet av transaktionskontot. Ändringen är också nödvändig för att myndigheten fullt ut ska kunna utföra sin uppgift att administrera transaktionskontot, där även t.ex. serviceåtagandet ingår. Utredningen lämnar förslag om en tydligare bestämmelse som knyter an till övrig begreppsanvändning samt tillämplig dataskydds- och sekretessreglering på området. Förslaget lämnas i syfte att förbättra förutsättningarna för att tryggt och säkert kunna tillämpa uppgiftsskyldigheten i fråga vilket utgör en integritetshöjande åtgärd i sig då det ökar förutsebarheten för de enskilda vars personuppgifter behandlas. För Utbetalningsmyndigheten kan förslaget få en avgörande betydelse då tillgången till uppgifter är central för att myndigheten ska ha möjlighet att inrätta samtliga funktioner i systemet med transaktionskonto på ett säkert, effektivt och ändamålsenligt sätt. Utredningen bedömer sammanfattningsvis att det finns ett stort behov av den personuppgiftsbehandling som följer av administrationen av systemet med transaktionskonto i sin helhet. Det krävs därför att myndigheten kan få del av uppgifter inom ramen för hela sin uppgift att administrera transaktionskontot. Det ökade integritetsintrång som förslaget om ändrad lydelse av bestämmelsen innebär bedöms mot denna

bakgrund vara motiverat i ljuset av bl.a. den ytterligare effektivisering och ökade säkerhet av hanteringen av statliga utbetalningar som förslaget innebär. Utredningen anser därför att behandlingen står i proportion till behovet.

Ändring av uppgiftsskyldigheten av betydelse för dataanalyser och urval

När det gäller Utbetalningsmyndighetens verksamhet för dataanalyser och urval är det en förutsättning att Utbetalningsmyndigheten får tillgång till *uppgifter som rör ett beslut* utöver sådana uppgifter som framgår av själva beslutsmeningen, se avsnitt 2.2. För att kunna bedriva ett framgångsrikt dataanalyserarbete behöver Utbetalningsmyndigheten ta del av sådana uppgifter som t.ex. framkommer i ansökan, som inkommer under ärendet gång, uppgifter om handläggningen och i delbeslut, samt uppgifter om verkställigheten av beslutet. Den sambearbetning som föreslås ske hos Utbetalningsmyndigheten innebär att myndigheten utifrån uppgifterna kan få tillgång till en omfattande bild av den enskildes personliga och ekonomiska förhållanden, vilket utgör ett integritetsintrång. Därtill kommer att det kan förekomma känsliga personuppgifter i t.ex. läkarintyg som Utbetalningsmyndigheten får ta del av som underlag i ett ärende. De kategorier av uppgifter som blir aktuella att behandla med anledning av den föreslagna ändrade lydelsen av bestämmelsen om uppgiftsskyldighet kommer dock att begränsas bl.a. genom tillåtna ändamål för personuppgiftsbehandlingen inom myndigheten och begränsningsregeln för den föreslagna uppgiftssamlingen för dataanalys och urval. Utbetalningsmyndigheten får endast behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att kunna utföra sina uppgifter. Vidare krävs vid tillämpningen av uppgiftsskyldigheten att Utbetalningsmyndigheten har ett konkret behov av uppgifterna. Möjligheten att behandla och söka på känsliga personuppgifter är vidare särskilt reglerad och begränsad hos Utbetalningsmyndigheten. Det regelverk som kommer att omgärda Utbetalningsmyndighetens verksamhet i övrigt syftar till att minska de integritetsrisker som uppkommer vid personuppgiftsbehandlingen. Den behandling av personuppgifter som kommer att ske bedöms därför utgöra ett proportionerligt ingrepp i den enskildes personliga integritet.

Uppgiftsskyldighet för återkoppling på underrättelser

Det är vidare nödvändigt att Utbetalningsmyndigheten får *återkoppling* om vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av en underrättelse från myndigheten och resultatet av åtgärderna, se avsnitt 2.3, för att kunna utföra sitt uppdrag att genomföra den typen av analyser som krävs för att myndigheten ska uppnå önskad effekt med verksamheten. Det kan förekomma uppgifter om lagöverträdelse i återkopplingen på myndighetens underrättelser. De uppgifter som behandlas inom ramen för återkopplingen är dock uppgifter som krävs för att myndigheten ska kunna utveckla sina analysmetoder inom området dataanalyser och urval. Det är av betydelse för välfärdssystemet att Utbetalningsmyndigheten kan förfinna sina arbetssätt och metoder för att upptäcka felaktigheter samt möjliggör bedömningar av hur myndigheten bör prioritera. Det finns därmed ett behov av den behandling av personuppgifter som denna verksamhet ger upphov till. Mot bakgrund av syftet med återkopplingen, och vikten av att upprätthålla legitimiteten i välfärdssystemen, anser utredningen att det intrång som återkopplingen innebär är motiverat. Med de skyddsåtgärder som föreligger, anser utredningen också att intrånget är proportionerligt.

Utbetalningsmyndighetens uppgiftsskyldighet i förhållande till Kronofogdemyndigheten

Utredningen bedömer vidare att den behandling av personuppgifter som är nödvändig för *Utbetalningsmyndigheten* och för *Kronofogdemyndigheten* med anledning av den föreslagna uppgiftsskyldigheten för den förstnämnda myndigheten i förhållande till den sistnämnda, se avsnitt 4, ryms inom ramen för respektive myndighets tillåtna ändamål för behandling och de allmänna principer för personuppgiftsbehandling som följer av dataskyddsförordningen. Att belopp som registreras på transaktionskontot får utmätas regleras i lagen om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten. För att Kronofogdemyndigheten ska ha praktiska möjligheter att utmäta ett belopp på transaktionskontot behöver myndigheten få uppgifter om att beloppet finns där. Utredningen bedömer att personuppgiftsbehandlingen är proportionerlig och förutsebar i förhållande till ändamålet med behandlingen.

Utbetalningsmyndighetens deltagande i det myndighetsgemensamma arbetet mot den grova och organiserade brottsligheten

Utredningen bedömer vidare att den ytterligare behandling av personuppgifter som kan förutses med anledning av Utbetalningsmyndighetens deltagande i *samverkansarbetet mot organiserad brottslighet* enligt förslagen i avsnitt 6 är starkt motiverad även om den innebär vissa begränsningar i en enskilds skydd mot intrång i den personliga integriteten. Det finns ett starkt samhälleligt intresse av att bekämpa organiserad brottslighet och vissa begränsningar i integritetsskyddet får därmed anses godtagbara. Utredningen bedömer sammantaget att den behandling av personuppgifter som kan komma att aktualiseras hos Utbetalningsmyndigheten till följd av uppgiftsskyldigheten och deltagandet i samverkansarbetet är förutsebar och proportionerlig i förhållande till det ändamål för vilken den utförs.

Den närmare regleringen beträffande uppgiftssamlingen för dataanalys och urval

Utredningen lämnar även förslag om närmare reglering av vilka uppgifter som får behandlas i *uppgiftssamlingen för dataanalys och urval*, se avsnitt 5. Förslagen är ägnade att skapa ett tydligare rättsläge i fråga om vilka uppgifter som får behandlas i uppgiftssamlingen och samtidigt tillgodose intressena av både ett gott integritetsskydd och Utbetalningsmyndighetens behov. Förslagen ger uttryck för principen om uppgiftsminimering och gäller inom ramen för berättigat ändamål och redan föreslagna regler om begränsning av vilka uppgifter som får behandlas i uppgiftssamlingen. Förslagen skapar förutsättningar för Utbetalningsmyndigheten att minimera sin personuppgiftsbehandling genom att avgränsa datainsamlingen till rätt uppgifter, dvs. endast de uppgifter som resulterar i en hög nivå av träffsäkerhet i dataanalyserna. Utan tillgång till rätt uppgifter blir träffsäkerheten lägre vilket kräver omfattande manuell handpåläggning för att utreda huruvida en utbetalning är felaktig eller inte. Utredningen bedömer att den inskränkning i skyddet av den personliga integriteten som utredningens förslag kan medföra är proportionerlig och godtagbar i förhållande till syftet med person-

uppgiftsbehandlingen, dvs. att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen.

Sammantagen bedömning av behovet av den personuppgiftsbehandling som förslagen ger upphov till och proportionaliteten av desamma

Utredningens förslag syftar till att personuppgiftsbehandlingen hos Utbetalningsmyndigheten ska omgärdas av ett ännu tydligare rättsligt stöd för verksamheten. Förslagen bedöms ha potential att förbättra förutsättningarna för Utbetalningsmyndigheten att bedriva avsedd verksamhet. De ändringar som föreslås ställer visserligen i viss mån mer långtgående krav på berörda personuppgiftsansvariga än vad som följer av befintliga bestämmelser. I gengäld får det uppgiftsutbyte som kommer att krävas en legitimitet som kan underlätta insamlingen av uppgifter. Därutöver får förslagen betydelse för de enskilda vars personuppgifter samlas in och behandlas hos Utbetalningsmyndigheten. För dessa innebär regleringen en tydlighet i fråga om det aktuella informationsutbytet mellan berörda aktörer.

Utredningen bedömer sammantaget att det finns ett behov av att utföra den personuppgiftsbehandling som förslagen ger upphov till, och att den kommer att vara proportionerlig i förhållande till syftena. Behandlingen är nödvändig för att Utbetalningsmyndigheten i enlighet med regeringens avsikt ska kunna bidra i arbetet för att kraftigt minska de felaktiga utbetalningarna och motverka ekonomisk och organiserad brottslighet. Den planerade behandlingen av personuppgifter går således inte utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de legitima syften som ligger till grund för utformningen av myndighetens uppdrag. Härtill kommer att ett antal olika skydds- och säkerhetsåtgärder gäller för att begränsa det integritetsintrång som uppkommer till följd av myndighetens verksamhet.

Övrig reglering av personuppgiftsbehandlingen medför ett starkt skydd för den personliga integriteten

De föreslagna regleringarna möjliggör det informationsutbyte som krävs för Utbetalningsmyndighetens verksamhet och ökar tydligheten kring berörda aktörers befogenheter. Förslagen bedöms

därmed även skapa mer transparens och förutsebarhet för enskilda vars uppgifter behandlas. Förslaget om närmare reglering av vilka uppgifter som får behandlas i uppgiftssamlingen för dataanalys och urval syftar till att anpassa Utbetalningsmyndighetens behandling av personuppgifter till det som är nödvändigt för verksamheten för att myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter fullt ut.

Utbetalningsmyndighetens personuppgiftsbehandling kommer att vara omgärdad av regler som säkerställer att behandlingen sker med beaktande av skyddet för de enskildas integritet vars personuppgifter behandlas av myndigheten. Vid Utbetalningsmyndighetens behandling av personuppgifter kommer dataskyddsförordningen och lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning att vara tillämpliga. Brottsdatalagen kommer inte att gälla inom Utbetalningsmyndighetens verksamhet. För att motverka de integritetsrisker som Utbetalningsmyndighetens behandling av personuppgifter kommer att medföra kommer härutöver en särskild lag om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten att gälla. Lagen innehåller ändamålsbestämmelser, bestämmelser om behandling i särskilda uppgiftssamlingar, sökbegränsningar avseende känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelse samt bestämmelser om tillgångsbegränsning, liksom tidsgränser för behandling av uppgifter. Som en åtgärd för att motverka risken för omotiverad behandling av känsliga personuppgifter finns bestämmelser som begränsar möjligheten att behandla sådana uppgifter. De uppgifter som Utbetalningsmyndigheten tar emot kommer vidare att omfattas av absolut sekretess hos myndigheten vilket utgör en betydelsefull skyddsåtgärd i syfte att minska spridningsrisken.

Enligt förordningen om behandling av personuppgifter vid Utbetalningsmyndigheten ska vidare vid tilldelning av behörighet för åtkomst till personuppgifter inom Utbetalningsmyndigheten, utöver behovet av uppgifterna, ställas krav på utbildning i behandling av personuppgifter eller på erfarenhet som har gett motsvarande kunskaper. Utbetalningsmyndigheten ska ansvara för att det inom myndigheten finns rutiner för tilldelning, förändring, borttagning och regelbunden uppföljning av behörigheter för åtkomst till personuppgifter. Myndigheten ska regelbundet kontrollera åtkomsten till personuppgifter. Utbetalningsmyndigheten ska ha rutiner för utformningen av analysmodeller och användningen av sökbegrepp i

uppgiftssamlingen för dataanalyser och urval. Utöver detta kan ytterligare åtgärder bli aktuella, genom reglering i t.ex. förordning, andra föreskrifter eller åtgärder vidtagna av Utbetalningsmyndigheten.

Krav på inbyggt dataskydd och dataskydd som standard samt krav på att vidta lämpliga tekniska och organisatoriska skyddsåtgärder för att säkerställa en lämplig säkerhetsnivå följer direkt av dataskyddsförordningen. Myndigheten kommer att behöva utforma rutiner och riktlinjer samt utbilda personalen för att uppnå en hög medvetenhet om kraven enligt dataskyddsförordningen i alla delar av organisationen, samt bedöma vilken teknik och säkerhetslösningar som ska användas. Utbetalningsmyndigheten och de aktörer som lämnar uppgifter till eller får uppgifter från myndigheten kommer att behöva säkerställa att personuppgiftsbehandlingen uppfyller kraven för behandlingen. Det kan bl.a. handla om tekniska och organisatoriska rutiner för behörigheter och åtkomstkontroll.

Avslutningsvis är det viktigt att framhålla att de för verksamheten specifikt tillåtna ändamålen naturligtvis måste förhålla sig till kraven i artikel 6 i dataskyddsförordningen. Oavsett för vilket ändamål personuppgifter behandlas gäller dessutom de grundläggande kraven enligt artikel 5 i dataskyddsförordningen. Det innebär bl.a. att personuppgifter endast får behandlas om de är relevanta, adekvata och inte för omfattande i förhållande till ändamålet för behandlingen. Vid Utbetalningsmyndigheten ska det finnas ett integritets- skyddsråd som kommer att ha en författningsreglerad uppgift att fortlöpande övervaka och säkerställa efterlevnaden av dataskyddsförordningens krav inom verksamheten. Ledamöterna i integritets- skyddsrådet utses av regeringen för viss tid.

Samlad bedömning

Genom förslagen skapas tydligare ramar och förutsättningar för Utbetalningsmyndighetens behandling av personuppgifter. Avsikten är att regelverket generellt ska bli förutsägbart och transparent för såväl tillämpare som den enskilde. Regleringen i fråga om de föreslagna uppgiftsskyldigheterna blir även konsekvent i förhållande till övrig reglering i fråga om sekretess och dataskydd. Det tydligare rättsliga stöd som förslagen innebär för Utbetalningsmyndighetens

personuppgiftsbehandling och det värde detta har för myndighetens verksamhet, offentlig sektor i övrigt, enskilda individer och samhället i stort får anses väga tyngre än de risker för integritetsintrång som personuppgiftsbehandlingen i dessa fall kan tänkas innebära. I kombination med de grundläggande kraven enligt dataskyddsförordningen ger förslagen Utbetalningsmyndigheten tillräckliga möjligheter att behandla personuppgifter för att kunna utföra sitt uppdrag, samtidigt som behandlingen begränsas till att endast tillåtas när den är nödvändig. Förslagen får därför anses väl avvägda ur ett integritetsperspektiv.

Utbetalningsmyndighetens personuppgiftsbehandling kringgärdas av flera författningsreglerade skydds- och säkerhetsåtgärder som syftar till att värna den personliga integriteten i verksamheten. Utredningen bedömer mot denna bakgrund att den behandling som förslagen kommer att ge upphov till kommer att vara kringgärdad av tillräckliga skyddsåtgärder. Utredningen bedömer därmed även att integritetsintrånget är proportionerligt.

8 Författningskommentar

8.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten

Uppgifter av betydelse för *administrationen av systemet med transaktionskonto*

2 §

De myndigheter vars utbetalningar ska administreras via systemet med transaktionskonto enligt lagen (2023:454) om transaktionskonto vid Utbetalningsmyndigheten ska lämna de uppgifter till Utbetalningsmyndigheten som den behöver för att administrera *systemet med transaktionskonto*.

Paragrafen innehåller en uppgiftsskyldighet för de myndigheter vars utbetalningar ska anslutas till systemet med transaktionskonto. Övervägandena finns i avsnitt 2.1.

Ändringen i paragrafen innebär att uppgiftsskyldigheten knyts till Utbetalningsmyndighetens administration av systemet med transaktionskonto i stället för till administrationen av de utbetalningar som ska ske via transaktionskontot. I administrationen av transaktionskontot ingår bl.a. att tillhandahålla viss service till betalningsmottagare samt inrätta och förvalta nödvändiga funktioner och processer som stödjer transaktionskontots funktionalitet och ändamålsenlighet. Uppgiftsskyldigheten är alltså knuten till samtliga funktioner som är nödvändiga för Utbetalningsmyndighetens uppgift att administrera systemet med transaktionskonto.

De uppgifter som omfattas av uppgiftsskyldigheten kan, utöver vad som redan framgår av prop. 2022/23:34 s. 194, t.ex. röra sättet

för utbetalning för att Utbetalningsmyndigheten ska kunna uppfylla sitt serviceåtagande.

Uppgifter av betydelse för dataanalyser och urval

3 §

Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och arbetslöshetskassorna ska lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten om

1. beslut som rör ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd *samt de omständigheter som rör ett sådant beslut*,

2. kontaktuppgifter för fysiska och juridiska personer som omfattas av ett beslut om ekonomiska förmåner eller ekonomiska stöd samt uppgivna kontaktpersoner och ombud, och

3. arbetsgivare, intyggivare, kontaktperson, sökande och kontaktuppgifter till dessa, i de fall uppgifterna gäller arbetsgivarintyg.

Arbetsförmedlingen ska även lämna uppgifter om leverantörer som utför arbetsmarknadspolitiska insatser på uppdrag av Arbetsförmedlingen samt företrädare, kontaktpersoner och kontaktuppgifter för dessa.

Arbetslöshetskassorna ska även lämna uppgifter om ägande, ledningsuppdrag och annat engagemang i en näringsverksamhet som sökanden har lämnat vid en anmälan om arbetslöshet samt identifikations- och kontaktuppgifter för näringsverksamheten.

Paragrafen reglerar en uppgiftsskyldighet för ett antal utpekade statliga myndigheter samt arbetslöshetskassorna. Övervägandena finns i avsnitt 2.2.

Genom en ändring av *första punkten* förtydligas omfattningen av den skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten som gäller för Arbetsförmedlingen, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och arbetslöshetskassorna. Uppgiftsskyldigheten omfattar, utöver beslut om en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd, även uppgifter om omständigheter som rör ett sådant beslut. Det kan handla om uppgifter som en enskild, eller någon annan, har lämnat till stöd för en ansökan om en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd, exempelvis inkomstuppgifter eller uppgift om studier eller annan aktivitet. Det kan också röra sig om olika former av intyg. Intygen kan vara upprättade av den enskilde själv eller av någon annan,

exempelvis ett företag eller annan organisation, en hyresvärd, läkare, arbetsgivare eller annan intygsgivare. Uppgiftsskyldigheten kan också omfatta information som en enskild på annat sätt lämnat i kommunikationen med en berörd myndighet eller arbetslöshetskassa. Vidare ska vad som i förekommande fall framkommit inom ramen för olika typer av kontroller och som tagits in i ett ärende och legat till grund för utgången anses utgöra uppgifter som rör beslutet. Även uppgifter som i övrigt inkommit under ett ärendes gång ska anses utgöra uppgifter som rör beslutet, under förutsättning att de har haft betydelse för detta. Med begreppet omständigheter som rör ett beslut avses således i det här fallet uppgifter i ansökan och uppgifter om vad som i övrigt förekommit i ärendet som har haft betydelse för utgången av detta. Sådant som har legat till grund för beslutet ska anses utgöra omständigheter som rör beslutet.

Även uppgifter om handläggningsåtgärder och delbeslut under ett ärendes gång omfattas av begreppet omständigheter som rör ett beslut. Det handlar t.ex. om fastställande av inkomst för personer som är bosatta utomlands, eller uppgift om sammanlagda utgifter som beaktas i ett ärende. Det kan vidare vara fråga om fastställande av sjukpenning- eller pensionsgrundande inkomst, samt fastställande av bosättning eller försäkringstillhörighet. Härutöver ska uppgifter som rör verkställigheten av ett beslut, t.ex. uppgifter om en utbetalning eller en betalningsplan, i förhållande till Utbetalningsmyndigheten anses utgöra sådana omständigheter som följer av beslutet och därför rör beslutet.

Uppgiftsskyldigheten omfattar alltså omständigheter som rör ett beslut. Det gäller oavsett om dessa redovisas i själva beslutet eller inte.

Återkoppling på underrättelser

11 §

En statlig myndighet eller en arbetslöshetskassa som har mottagit en eller flera underrättelser om felaktiga utbetalningar från Utbetalningsmyndigheten ska på begäran av den myndigheten lämna uppgifter om,

1. vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av en enskild underrättelse och resultatet av åtgärderna, samt

2. en enskild aktör, ett visst brottsligt tillvägagångssätt eller andra oegentligheter som förekommer i flera olika underrättelser.

Uppgifter enligt första stycket 2 ska dock lämnas endast om Utbetalningsmyndigheten har ett särskilt behov av uppgifterna i sin verksamhet med dataanalyser och urval eller inledande och fördjupad granskning.

Paragrafen, som är ny, innehåller en sekretessbrytande uppgiftsskyldighet för statliga myndigheter och arbetslöshetskassor. Övervägandena finns i avsnitt 2.3.

Uttrycket felaktig utbetalning har samma innebörd som i 1 kap. 2 § lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar.

De underrättelser som avses i bestämmelsen är dels sådana som Utbetalningsmyndigheten ska skicka enligt lagen om underrättelse-skyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, dels underrättelser till Skatteverket om att det finns anledning att anta att ett beslut om skatt eller avgift är felaktigt, 3 kap. 5 § lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar. Vidare avses även underrättelser om fördjupad granskning enligt 3 kap. 1 § samma lag, där uppgiftsskyldigheten främst kommer att aktualiseras avseende underrättelser om resultatet av fördjupad granskning i de fall underrättelsen omfattar information om en felaktig utbetalning (jfr prop. 2022/23:34 s. 59 om uppgiftslämnande till Utbetalningsmyndigheten med stöd av generalklausulen i 10 kap. 27 § offentlighets- och sekretesslagen när Utbetalningsmyndigheten har informerat om att en fördjupad granskning har inletts).

Enligt *första stycket 1* omfattar uppgiftsskyldigheten information om vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av en enskild underrättelse och resultatet av åtgärderna. Bestämmelsen omfattar återkoppling på s.k. ärendenivå. Med åtgärder som vidtas med anledning av en underrättelse avses den fortsatta handläggningen och de utredningsåtgärder som vidtas hos den myndighet eller arbetslöshetskassa som har mottagit underrättelsen.

Med resultatet av åtgärderna avses bl.a. de beslut som den mottagande myndigheten eller arbetslöshetskassan fattar med anledning av underrättelsen. Det kan exempelvis handla om att återkräva det felaktigt utbetalda beloppet eller att besluta att en ekonomisk ersättning eller ett ekonomiskt stöd till en enskild ska ändras eller

upphöra. Ett resultat av åtgärder kan också vara att en misstänkt felaktig utbetalning konstateras vara korrekt.

Enligt *första stycket 2* ska uppgift lämnas om en enskild aktör, ett visst brottsligt tillvägagångssätt eller andra oegentligheter som förekommer i flera olika underrättelser. Bestämmelsen är avsedd att tillämpas vid mer omfattande och komplexa angrepp på välfärdssystemen. Bestämmelsen omfattar både återkoppling på s.k. aktörsnivå och s.k. fenomenivå.

På aktörsnivå kan återkopplingen avse t.ex. att en aktör förekommer i flera underrättelser. En enskild aktör kan vara exempelvis en person, ett företag eller ett nätverk.

På fenomenivå avses återkoppling kring både nya och befintliga brottsliga fenomen där former och tillvägagångssätt kan beskrivas. Även övergripande mönster eller systematik avseende andra oegentligheter omfattas.

Uppgifter enligt både första och andra punkterna ska lämnas på begäran av Utbetalningsmyndigheten. I samband med en sådan begäran ska Utbetalningsmyndigheten precisera vilka underrättelser begäran avser och vilka uppgifter myndigheten har behov av. De uppgiftsskyldiga myndigheterna och arbetslöshetskassorna får ta ställning till om de uppgifter som begärs utlämnade omfattas av uppgiftsskyldigheten.

Det förhållandet att uppgifter ska lämnas först efter en begäran från Utbetalningsmyndigheten utesluter inte att samtliga moment i uppgiftsutbytet, på ärendenivå, kan ske helt automatiserat när det är lämpligt och tekniskt möjligt.

Av *andra stycket* följer att uppgifter på aktörs- och fenomenivå endast ska lämnas om Utbetalningsmyndigheten har ett särskilt behov av uppgifterna i sin verksamhet med dataanalyser och urval eller inledande och fördjupad granskning. Med särskilt behov avses t.ex. att det finns indikationer som tyder på att det finns mer komplexa, utbredda eller systematiska brottsupplägg. Det kan även handla om indikationer på att en viss typ av uppgifter används i felaktiga syften, t.ex. identitetsmissbruk och liknande.

De utlämnande myndigheterna bedöms behöva ha en dialog med Utbetalningsmyndigheten för att avgöra i vilka fall Utbetalningsmyndigheten har ett särskilt behov av uppgifterna. Behovsbedömningar av liknande slag kan anses vara en naturlig del i myndigheters

verksamhet där utlämnandefrågor aktualiseras (se prop. 2022/23:34 s. 89).

Rätt att meddela föreskrifter

12 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om verkställigheten av uppgiftsskyldigheten i 3–7 och 11 §§.

Paragrafen, som är ny, innehåller en upplysning att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av restkompetensen kan meddela föreskrifter om verkställigheten av uppgiftsskyldigheten i 3–7 och 11 §§. Övervägandena finns i avsnitt 2.4.

8.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystem

3 a §

Följande myndigheter ska, om de enligt annan författning har rätt att begära att få ta del av uppgifterna, få tillgång till uppgifter genom konto- och värdefackssystemet:

1. Skatteverket för att
 - utföra revision och annan kontrollverksamhet,
 - fullgöra Sveriges åtaganden att lämna upplysningar inom ramen för Sveriges deltagande i det administrativa samarbetet inom Europeiska unionen i fråga om beskattning eller andra avtal som medför en skyldighet att lämna upplysningar i skatteärenden,
 2. Kronofogdemyndigheten för att
 - utreda om någon har egendom som kan tas i anspråk för utmätning, kvarstad eller betalningssäkring,
 - utöva tillsyn över meddelade näringsförbud,
 - fullgöra Sveriges åtaganden vid gränsöverskridande unionsförfaranden i fråga om kvarstad på bankmedel i mål och ärenden av privaträttslig natur,
 - lämna upplysningar inom ramen för Sveriges deltagande i det administrativa samarbetet inom Europeiska unionen i fråga om informationsutbyte mellan medlemsstaternas socialförsäkringsinstitutioner,
- och*

3. Utbetalningsmyndigheten för att ta del av sådana uppgifter som omfattas av 10 § lagen (2023:456) om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten inom ramen för fördjupad granskning.

Paragrafen reglerar vilka myndigheter som ska få tillgång till uppgifter i konto- och värdefackssystemet. Övervägandena finns i avsnitt 3.

I *punkt 3*, som är ny, ges Utbetalningsmyndigheten rätt att få tillgång till sådana uppgifter genom konto- och värdefackssystemet som myndigheten har rätt att ta del med stöd av den uppgiftsskyldighet för kreditinstitut som regleras i 10 § lagen om skyldighet att lämna uppgifter till Utbetalningsmyndigheten. Det innebär att uppgifterna ska behövas för att utföra en fördjupad granskning enligt lagen om Utbetalningsmyndighetens granskning av utbetalningar. Vad som avses med en fördjupad granskning framgår av 2 kap. i samma lag.